

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
FRANSIZCA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ÇAĞDAŞ FRANSIZCA ÖĞRETİMİ YÖNTEMLERİNDE DRAMA TEKNİKLERİNİN
KULLANILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Nurkan AÇIKGÖZ

Ankara

Mayıs, 2011

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
FRANSIZCA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ÇAĞDAŞ FRANSIZCA ÖĞRETİMİ YÖNTEMLERİNDE DRAMA TEKNİKLERİNİN
KULLANILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Kerime YILMAZ

Hazırlayan
Nurkan AÇIKGÖZ

Ankara

Mayıs, 2011

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Nurkan Açıkgöz'ün, Çağdaş Fransızca Öğretimi Yöntemlerinde Drama Tekniklerinin Kullanılması başlıklı tezi 10/06/2011 tarihinde, jürimiz tarafından Fransızca Öğretmenliği Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Kerime YILMAZ

.....

Üye : Prof. Dr. Ece KORKUT

.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Melek ALPAR

.....

TEŞEKKÜR

Bu çalışma sırasında bana her zaman destek ve rehber olan, sabır gösteren, önemli fikirleriyle beni aydınlatan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Kerime Yılmaz’a teşekkürü bir borç bilirim.

Zorlu ve yoğun geçen çalışmalarım sırasında bana yardımcı olan çalışma arkadaşlarıma, maddi ve manevi desteklerini üzerimden esirgemeyen annem Hanife AÇIKGÖZ’e, babam Ertuğrul AÇIKGÖZ’e ve ağabeyim Erkan AÇIKGÖZ’e sonsuz teşekkürler ederim.

Nurkan AÇIKGÖZ

ÖZET

ÇAĞDAŞ FRANSIZCA ÖĞRETİMİ YÖNTEMLERİNDE DRAMA TEKNİKLERİNİN KULLANILMASI

AÇIKGÖZ,Nurkan

Yüksek Lisans, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Kerime YILMAZ

Mayıs, 2011

Bu araştırma, Çağdaş Fransızca Öğretimi Yöntemlerinde Drama Tekniklerinin Kullanılmasının önemi üzerinde duran, yeni bir kaynak oluşturabilecek uygulamalar öneren betimsel bir çalışmadır. Çalışmamızın evreni özellikle son yıllarda dil öğretim yöntemi olarak dikkat çeken İletişimsel Yaklaşımda drama tekniklerinin kullanılmasıdır.

İlk bölümde, kısa bir giriş yapıldıktan sonra araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları belirtilmiştir.

İkinci bölümde, dil olgusu ve yabancı dil öğretiminin üzerinde durulmuş ve yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem ve bu yöntemlerdeki teknikler hakkında kısa bir özet sunulmuştur.

Üçüncü bölümde, dramının ne olduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Dramada kullanılan teknikler hakkında bir özet sunulmuştur. Eğitimde dramının önemi vurgulanmıştır.

Dördüncü bölümde ise, iletişimsel yaklaşımın ayrıntılı özellikleri verilerek Fransızca eğitiminde dramını uygulanması üzerinde durulmuştur.

Sonuç bölümünde ise, yapılan çalışmalar ışığında konu ile ilgili sonuca varılmış ve Fransızca sınıflarında uygulanacak olan drama etkinliklerine öneriler getirilmiştir.

ABSTRACT

This research is a descriptive study that emphasizes Using of Dramatic Techniques in Contemporary French Teaching Methods and suggests some practices that can be made up a new resource. The subject of our study is the application of drama techniques in Communicative Approach which draws attention as a language teaching method especially in recent years.

In the first part, the problem fact, objective, importance, hypothesis, limitedness and descriptions are explained after a short introduction.

In the second part, language fact and Foreign Language Teaching are emphasized, a short summary is presented about the methods in Foreign Language Teaching and the techniques that are used in these methods.

In the third part, the meaning of drama is tried to be explained. A summary is introduced about the techniques in drama. The significance of drama in education is emphasized.

In the fourth part, the application of drama in teaching of French is emphasized by giving the detailed characteristics of the Communicative Approach.

In the final part, It is come to a conclusion related to the subject in the light of the studies that have been done and put forward some suggestions to the dramatic activities to be applied in French classes.

İÇİNDEKİLER

Sayfa Numarası

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	3
1.1.1. Problem Cümlesi	5
1.1.2. Alt Problemler	5
1.2. Amaçlar	6
1.3. Konun Önemi	6
1.4. Sınırlılıklar	7
1.5. Tanımlar.....	8
BÖLÜM II.....	9
YABANCI DİL EĞİTİMİ.....	9
2.1. Dil Olgusu ve Yabancı Dil Eğitiminin Önemi	9
2.2. Yabancı Dil Öğretimindeki Temel Seçenekler ve Yaklaşımlar	11
2.2.1. Geleneksel Yöntemler	14
2.2.1.1. Dilbilgisi- Çeviri Yöntemi.....	14
2.2.1.2. Düzvarım Yöntemi	16
2.2.1.3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi	18
2.2.1.4. Görsel-İşitsel Yöntem.....	20
2.2.1.5. Sessizlik Yöntemi	21
2.2.1.6. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi.....	23

2.2.1.7. Öneri Yöntemi	24
2.2.2. Çağdaş Yöntemler	25
2.2.2.1. İletişimsel Yaklaşım	26
2.2.2.2. Eylem Odaklı Yaklaşım	28
BÖLÜM III	30
DRAMA	30
3.1. Dramanın Tanımı	30
3.2. Eğitimde Dramanın Tarihçesi	31
3.3. Eğitimde Dramanın Önemi	35
3.4. Yabancı Dil Eğitiminde Drama	37
3.4.1. Sözel Yetiler Açısından Dramanın Önemi	39
3.4.2. Dilbilgisi Açısından Dramanın Önemi	40
3.4.3. Sözcük Dağarcığı Gelişiminde Dramanın Önemi	41
3.4.4. Yazınsal Becerilerin Kazanılmasında Dramanın Önemi	41
BÖLÜM IV	43
İLETİŞİMSEL YAKLAŞIMDA DRAMA TEKNİĞİNİN KULLANIMI	43
4.1. İletişimsel Yaklaşımın Özellikleri	43
4.1.1. İletişimsel Yeterlilik ve İletişimsel Etkinlikler	45
4.2. Fransızca Sınıflarında Dramanın Kullanımı	47
4.2.1. Fransızca Sınıflarında Drama Uygulama Süreci ve Süreçteki Öğeler	49
4.2.1.1. Drama Etkinliğindeki Öğeler	50
4.2.1.2. Dramanın Aşamaları	52
4.2.1.3. Drama Etkinlerinde Ders Malzemeleri Kullanımı	54
4.2.2. Fransızca Sınıflarında Kullanılabilecek Drama Teknikleri ve Uygulama Örnekleri	55
4.2.2.1. Rol Yapma	55
4.2.2.2. Benzetim	57
4.2.2.3. Mim	58
4.2.2.4. Doğaçlama	59
4.2.2.5. Kukla	59

4.2.2.6. Uygulama Örneği I.....	60
4.2.2.7. Uygulama Örneği II	62
BÖLÜM V	65
YÖNTEM.....	65
5.1. Araştırma Modeli.....	65
5.2. Evren ve Örneklem	65
5.3. Verilerin Toplanması	66
5.4. Verilerin Çözümlemesi.....	66
BÖLÜM VI.....	67
BULGULAR VE YORUM.....	67
6.1. Fransızca Öğretilen Sınıflarda Dramanın Olumlu Yönlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	67
6.2. Fransızca Öğretilen Sınıflarda Dramanın Olumsuz Yönlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	70
BÖLÜM VII.....	73
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	73
7.1. Sonuç	73
7.2. Öneriler	75
KAYNAKÇA.....	78

BÖLÜM I

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada, toplumlar arasındaki iletişim gün geçtikçe önem kazandığından, yabancı dil bilmek, toplumların bütün kesimleri için lüks olmaktan çıkmış, ihtiyaç haline gelmiştir. Kuşkusuz ki bunu gerekli hale getiren pek çok sebep vardır.

İnsanlar arasındaki bağ iletişimden geçmektedir. Sosyal bir varlık olan insan, var olduğu günden bu yana etrafındaki varlıklar ile iletişim halindedir ve aynı zamanda insan doğduğu andan itibaren dil yeteneğini kullanarak hayatını, bütün olarak evreni dil aracılığı ile sormuş, sorgulamış ve hayatı için gerekli olan bilgi ve deneyimler elde etmiştir. Bu bağlamda, kişinin yabancı dil biliyor olması yabancı kültürler ile kendi deneyimlerini paylaşmasını, bilgileri irdelemesini ve geliştirmesini sağlayacaktır. Ayrıca hızla gelişen bilim ve teknoloji, toplumların birikimlerini paylaşma ihtiyacı da uyandırmıştır. Büyük bir hızla küreselleşen; birleşip, bütünleşmeye yönelen dünyada oluşturulan uluslararası kuruluşlar da yabancı dil öğrenmenin kaçınılmazlığını vurgulamaktadır. Bu büyük dönüşümde, yabancı dil öğrenme, böyle bir ortamı hazırlayıcı önemli bir altyapı ögesi olarak öne çıkmıştır. “Ülkeler toplumlar arasında yazılı ve sözlü iletişim kurmak, kültürlerarası transferleri gerçekleştirmek, ticaret, ekonomi ve diğer alanlarda etkileşimde bulunmak gibi pek çok etken” nedeniyle, yabancı dil öğretiminin çok gerekli olduğu vurgulanmaktadır.

Günümüzde çağdaşlaşma dediğimiz kavramın temel amacı, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı da içeren evrensel bilgi, değer ve standartlara erişebilmektir. Bu bağlamda evrenselliğe erişmede, uygarlık değerinin daha etkili, daha akılcı bir biçimde özümzenerek geliştirilmesi ise zengin bir bilgi ve kültür iletişiminden geçmektedir. Toplumların birbirleriyle sağlıklı ilişkiler geliştirebilmesi ancak bireylerinin

birbirleriyle iletişiminin sağlıklı olması ile sağlanabilmektedir. Bu çok yönlü uluslararası iletişimin gerçekleştirilebilmesi için de gereken şey, yüksek bilgi birikimine ulaşmış, modern toplumların dillerini öğrenmektir. Yabancı dilin önemi, uluslararası bu çok yönlü iletişimi, yani çok boyutlu ilişki, haberleşme ve paylaşımı gerçekleştirmedeki vazgeçilmez rolünden kaynaklanmaktadır.

Çağımızda yaşanan gelişmeler hızla devam ederken, Türkiye’de bu gelişmelerden ve değişimlerden etkilenmektedir. Ülkemiz, içlerinde Avrupa Konseyi, NATO, OECD gibi pek çok birlik ve kuruluşların üyesidir. Sözü geçen kurum ve birliklerin önde gelen resmi dillerinden birinin Fransızca olmasının da etkisi ile ülkemizde Fransızca öğretimin önemi kavranmış ve bu alanda resmi ve özel kurumlar çalışmalarına hız katmıştır.

Türkiye’de de dünyada olduğu gibi ikinci yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde uzunca bir süre geleneksel yöntemler kullanılmıştır. Öğrencilerin, Fransızca konuşma yetilerinin geliştirilmesine önem verilmesiyle kullanılan yöntemler farklılıklar göstermiştir. Süreç içerisinde kullanılan yöntemler zamanla yerini çağdaş yöntemlere bırakmıştır.

Geleneksel yöntemlerin, etkin ve gerçek hayatta Fransızca konuşabilen öğrenciler yaratmaktaki yetersizliği yadsınamaz bir gerçektir. Öğretmen merkezli bu yöntemlerin yerini alan çağdaş yöntemlerde ise tam aksine öğrenci merkezli eğitim esas alınmaktadır.

Bir dilin tam anlamıyla öğretimini sağlamak, gereken dört beceri üzerine kurulmuş bir dil eğitimi ile oluşturulabilmektedir. Çağdaş Yöntemlerde, yabancı dil eğitiminin temel ilkelerinden biri olan bu dört becerinin -dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin- geliştirilmesinde, kullanılabilecek çok sayıda teknik bulunmaktadır.

Bu çalışmamızda, çağdaş yöntemlerden “İletişimsel Yaklaşım”da kullanılabilecek drama teknikleri araştırılacaktır.

Çağdaş yöntemler aracılığı ile ortaya çıkan hedef dilde iletişim kurabilen öğrenci merkezli eğitim, “İletişimsel Yaklaşım”ın da temel ilkelerinden biri olmuştur. Öğrencilerin, yaş grupları ne olursa olsun, kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri bir sınıf ortamında, gerçek hayattan esinlenerek yapılacak olan drama etkinliklerinin

“İletişimsel Yaklaşım”da kullanılabilecek en uygun tekniklerden biri olduğu düşünülmektedir.

1.1. Problem

Yabancı dil, konusu gereği toplumlarda meydana gelen gelişmeleri diğer toplumlara aktarmadaki en önemli etkidir. Dolayısıyla, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de, ilköğretimden üniversite çağlarına kadar yabancı dil eğitimi verilmektedir. Okulların çoğu izlediği değişik öğretim yöntem ve malzemeleriyle en iyi yabancı dil eğitimi vermek konusunda kendilerini yenilemeye gitmektedir.

Yabancı dil öğretiminde yoğunlukla üzerinde durulan dil bilgisi ve sözcük bilgisinin öğrenilen dilde iletişime geçmekte yetersiz olduğu bir gerçektir. Uygulanan geleneksel yöntemlerin sadece dilin yapısal özelliklerinin üzerinde durması ve hedef dili sadece bu açıdan öğretmeye çalışması, öğrencilerin hedef dilde iletişim kurabilme yetilerini geliştiremediğinden yetersiz kalmaktadır. Yıllardan beri öğrencilerin hedef dilde iletişim kurabilme sorunları, yabancı dilde öğretim yöntemlerine pek çok yenilik getirerek yeni yaklaşımlar ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dil öğretiminde getirilen yenilikler, öğrencilerin hedef dilde iletişim kurabilme amacını geliştirmiştir. Öğrencilerin hedef dili öğrenebilmesinin, bu dilde iletişim kurabilmesinin ve kendilerini ifade edebilmesinin yabancı dil öğretiminde önemi büyüktür.

1949 yılında kurulan Avrupa Konseyi, 2001 yılından başlayarak, Avrupa Dil Gelişim projesi ile yabancı dile eğitimde pek çok yeniliğe adım atmıştır. Belirtilen şudur ki; yabancı dil eğitiminde izlenecek yollar bireylerin birbirleriyle rahat ve sorunsuz bir şekilde etkileşime girmesine olanak sağlayacak nitelikte olmalıdır. Bu noktada yabancı dil öğrenen bireylerin eğitim sürecinde konuşma becerilerini geliştirmeleri önem taşımaktadır. İletişim becerilerini ve konuşma yetilerinin geliştirmesi, öğrenciye, gerçek yaşam koşullarında hedef dilde konuşabilme kolaylığı sağlayacaktır.

Yabancı dil öğretiminde yaşanan bu gelişmelere rağmen, öğrencilerin hâlâ yabancı dili yalnızca yapısal olarak öğrenmeleri, dili herhangi bir etkileşim ortamında kullanamamalarına yol açmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde, öğrencilerin iletişim becerilerini de geliştirerek eğitim vermenin önemi yadsınamaz. “İletişim becerisi geliştikçe öğrenme süreci hızlanır” (Zıllıoğlu, 1996: 91). Yabancı dil eğitiminde son yıllarda büyük önem kazanan İletişimsel Yaklaşım, yabancı dil öğretiminde değişikliklerin ve pek çok yeniliğin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu yaklaşım ile beraber öğrenciler yabancı dili gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri durumlar aracılığı ile öğrenmektedirler. Bu da öğrencilerde iletişim kurabilme yetisini artırmaktadır. “Eğitimde öğrenme-öğretme-iletişim kavramları birbirlerinden soyutlanamaz, her üç kavram bir bütünlük içinde ele alınmalıdır” (Alkan, 1984: 49). Yabancı dil öğretiminin amacı, öğrencinin hedef dilde sözlü veya yazılı olarak ifade edilenleri anlamasını ve aynı şekilde kendisini etkin bir şekilde ifade etmesini sağlamaktır. Bunun için öğrenenin motivasyonunu yüksek tutmak gerekmektedir.

Hedef dili konuşabildiğini, bu dilde iletişim kurabildiğini gören öğrenci için motivasyon tamamlanmış olur, bundan sonra kendini daha iyi ifade edebilmek için daha çok öğrenmeye çalışacaktır. Öğrencinin öğrenmeye hem zihinsel hem de bedensel olarak hazır olduğu bu evrede, İletişimci Yaklaşımın kullandığı tekniklerden biri olarak karşımıza çıkan drama tekniği, öğrenciye konunun bütün duyularına hitap edecek şekilde verilmesini sağlar.

Drama tekniği ile öğrenciler hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenirler. Drama, dilin anlamlı bir biçimde öğretilmesi için iyi bir yol olarak görülmektedir. Problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirir. Bu şekilde öğrenilen dil, sınıf içinde anlamlı ve yararlı olarak kullanılır. Bu teknik, bilinen en eski öğretme tekniklerinden birisidir (Demirel, 2008: 70).

Yabancı dil eğitiminde drama tekniğinin yararlarını Demirel (2008: 71) şu şekilde maddelendirmiştir;

- a. Etkili ve dikkatli dinleme yeteneğini geliştirir.
- b. Kişinin kendine olan güvenini artırır.
- c. Anlama yeteneğini ve yaratıcılığı artırır.

d. Dilin pratiğini yapmaya olanak sağlar ve akıcı konuşmayı geliştirir.

e. Dile hakimiyeti ve iyi ifade yeteneğini geliştirir.

f. Bilgilerin etkin kullanımını sağlayarak onları pekiştirir.

Dramanın, yabancı dil eğitiminde bir teknik olarak kullanılması, öğrenciye bilişsel bir süreci, duyuşsal olaylar ile vermesidir. Böylelikle öğrenci, bilgiyi çok daha iyi bir şekilde kavrayabilir ve daha kalıcı bir şekilde öğrenebilir. Bu bakımdan, yabancı dil öğretiminde kullanılan drama tekniklerinin iletişim becerilerini ve yaratıcılığını geliştirmesi açısından kullanılmasının, yabancı dil öğretimindeki problemlerin çözümüne bir ölçüde yardımcı olacağı düşünülebilir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Yabancı dil öğrenenlerin dil yetilerini geliştirebilmeleri ve yabancı dili gündelik hayatlarında daha rahat kullanabilmeleri için, iletişimsel yaklaşımda drama teknikleri daha etkin bir biçimde kullanılabilir mi?

1.1.2. Alt Problemler

Söz konusu problem doğrultusunda araştırmada cevabı aranacak alt problemler

1. Drama nedir?
2. Eğitimde drama (Eğitsel drama) nedir?
3. Yabancı dil eğitiminde dramanın rolü nedir?
4. Yabancı dil öğrenenlerin pratik edinebilmeleri ve değişik durumlarda söylenebilecek farklı kalıpları algılamaları için dramadan nasıl yararlanılır?

5. Fransızca öğrenenlerin dil yetilerini geliştirmekte ve Fransızca'yı rahat kullanabilmelerinde drama ile “yaparak, yaşayarak eğitim” ilkesine uygun olarak nasıl bir yol izlenebilir?

1.2.Amaçlar

Çalışmanın amacı; bir yabancı dilin nasıl etkili bir şekilde öğretilmesi gerektiği ve “yaşayarak öğrenme” tekniğinin öneminin kavranması, aynı zamanda dil öğretiminde hedef dilin öğrenciler tarafından gündelik hayatta da kullanabilmesi için hangi yolların izlenmesi gerektiği konusunda hazırlanacak bir seçkinin belirlenmesi ve çağdaş yöntemlerden, iletişimsel yaklaşım göz önünde bulundurularak, bu tekniğin derslerde başarı ile kullanılmasının betimsel olarak incelenmesidir.

1.3.Konun Önemi

İçinde yaşadığımız dünya koşullarına ve çağımıza ayak uydurabilmek ve yaşanan gelişmeleri takip edebilmek oldukça önem taşımaktadır. Bu gelişmeleri takip edebilmek ve çağın gerisinde kalmayı reddetmek için birincil olarak yapılması gerekenin yabancı dil öğrenmek olduğu bilinen bir gerçektir.

Bu bağlamda, tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de yabancı dil öğretimiyle ilgili yöntem tartışmaları yıllardan beri devam etmektedir. Ülkemizde yabancı dil öğretimi 4. sınıftan başlayarak 10. sınıfa kadar zorunlu ders olarak uygulanmaktadır. Bunun yanında, dil öğretimine anasınıfında başlayan özel okullar ve yabancı dilde eğitim veren üniversitelerin sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Böylelikle, her alanda yabancı dile hâkim, yabancı dilde kendini ifade eden bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Ülkemizde, yabancı dil eğitime verilen önem gün geçtikçe artsa da, öğrencilerin yabancı dili konuşabilme yeterliliği sağlanamamaktadır. Günümüz yabancı dil öğretiminde, çağın gereklerini karşılayamayan geleneksel yöntemler nedeniyle

öğrenciler aldıkları eğitimi gerçek yaşamda kullanacak yeterli donanıma sahip olmadıklarından, hedef dilde iletişim kurma sorunu yaşamaktadırlar. Bu nedenle, öğrenciler yurtdışında kurslara katılma ya da özel kursları takip etme yoluna gitmektedir. Bu zorlu sürecin, öğrenci üzerinde maddi ve manevi pek çok sorun yarattığı düşünülmektedir.

Yabancı dil öğrenme gereksiniminin birincil nedenlerinden birisi de, diğer toplumlar ile ilişki içerisinde olabilme ve çağı yakalamaktır. Yabancı dil öğretiminde yetersiz kalan geleneksel yöntemler son yıllarda yerini çağdaş yöntemlere bırakmıştır. Çağdaş yöntemlerden İletişimsel yaklaşım ile öğrenciler günlük konuşmaları ve hedef dile özgü kalıpları daha rahat kavrayabilmektedirler.

Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yöntemlerin avantajı öğrenciye zengin bir sözcük ve kullanım bilgisi kazandırması, günlük konuşmalara, deyimlere ve yabancı dile özgü ifade biçimlerine geniş yer vermesidir. Böylece öğrenci çok kısa bir sürede kendini ifade edebilmekte, iletişim kurabilmekte ve öğrendiği yabancı dille düşünmeye başlayabilmektedir. Rol oynama, yaratıcı drama teknikleri ile her ders o öğrencinin o derste öğrenilen yabancı dil bilgisini konuşarak öğrenmesini sağlamaktadır (Byram, 1992: 89).

Dil öğretimi gerçek bir sanata dönüşebilmektedir. Yabancı dil öğrenmenin öncelikle ve en önemli amacı diğer kültürlerle iletişim kurabilmektir. Burada, öğrencinin birincil amacına cevap vermek büyük önem taşımaktadır. Amaca yönelik eğitimi sağlarken öğretmenlerin izleyeceği yöntemler, yerinde ve ilgi çekici olmalıdır. Yaratıcı drama teknikleri, öğrenciye sadece kalıpları ezberletmekle kalmayacak, hem tüm duyularını açık tutarak, hem duygularını katarak hızlı düşünmeye yönlendirecektir, hem de konuşma becerilerini geliştirecektir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Drama etkinliklerinin çağdaş dil öğretim yöntemlerindeki “İletişimsel Yaklaşım”daki yeriyle sınırlı olacaktır.

1.5.Tanımlar

Tezin ilgi alt başlığında açıklanacağı üzere “drama”, “eğitimde drama”, “ yabancı dil eğitiminde drama”, “öğrenci katılımlı yöntemler”, “ drama teknikleri” , “İletişimsel yaklaşım”, gibi terimler çalışma metninde sıklıkla kullanılacaktır.

BÖLÜM II

YABANCI DİL EĞİTİMİ

Bu bölümde dil kavramı üzerinde durularak dilin önemi vurgulanacak ve yabancı dil öğrenmenin ne ölçüde önemli olduğu belirtilmeye çalışılacaktır. Ülkemizdeki yabancı dil ve Fransızca eğitimi üzerinde durularak zaman içerisinde uygulanan yabancı dil öğretim yöntemleri tek tek incelenecek, özellikle de bu yöntemlerde kullanılan teknikler incelenmeye çalışılacaktır.

2.1. Dil Olgusu ve Yabancı Dil Eğitiminin Önemi

Yabancı dil eğitiminin temeli her şeyden önce dil olgusuna dayanmaktadır. Bu bağlamda dil olgusunun üzerinde durmak faydalı olacaktır.

İnsanoğlunun konuşan bir varlık olduğu göz önüne alınacak olursa, dil olgusu için, insanoğlunun var oluşundan bu yana, kuşaktan kuşağa aktarılan sosyal bir olgu olduğu söylenebilir.

Dünyada ve Türkiye’de dilbilimciler tarafından pek çok araştırmalar yapılmış ve dil kavramı için farklı tanımlar geliştirilmiştir.

Dilaçar (1968 Akt. Demirel, 2008: 1) dili, bireyler arasında anlaşmayı sağlayan toplumsal bir sistem olarak açıklar. Anlaşıyor ki, dil toplumsal bir olgudur, ayrıca insanlar arasındaki etkileşimi sağlayan birleştirici bir etkiye sahiptir. “Dil, anlamları ve ses dizeleri arasında ilişki kuran bir ilkeler takımıdır” (Langacker, 1972: 1 Akt.

Demirel, 2008: 1). Dil kavramı incelenirken, dilin özellikle toplumsal açıdan önemi üzerinde durulmuştur. “Dil, düşünce, bir toplumda duygu ve isteklerin ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir” (Aksan, 1995: 55 Akt. Demirel, 2008: 1). Bu bağlamda, dilin doğru ve yerinde kullanımı büyük önem taşımaktadır. Çünkü insanlar dil aracılığı ile iletişim kurmaktadır. “Dil insanlar arasında bir iletişim aracıdır” (Roucek, 1986: 6 Akt. Demirel, 2008: 1).

Dibilimciler tarafından farklı ifadeler ile tanımlanan dil olgusunun tanımındaki ortak olan temel öğeleri Demirel (2008: 2) şu şekilde özetlemiştir:

1. Dil bir sistemdir.
2. Dil seslerden oluşur.
3. Dil bir iletişim aracıdır.
4. Dil bir düşünme aracıdır.
5. Dil insanların oluşturduğu toplumlar kullanılır.

Anlaşıyor ki; dil, bir milletin kültürünü, değerler sistemlerini, tarih ve geleneklerini ifade etmeye yarayan bir iletişim aracıdır. İletişim, anlatma ve anlama aracı olan dil sayesinde gerçekleşmektedir. Kültür değerlerimiz ve bilgilerimizin çoğu, sözlü ya da yazılı ifadeler yoluyla yeni kuşaklara aktarılmaktadır.

İnsanlar arasında iletişimi sağlayan, milletlerin mirasını gelecek nesillere taşıyan, yaşayan ve gelişen canlı bir varlık olan dil, sosyal hayatı düzenler ve devamlılığını sağlar. Ulusal birliğin en önemli öğelerinden sayılan dil, tarihi gelecek kuşaklara aktararak, tarih ve millet bilincini ve ulusal kültürü oluşturduğu için, dünya üzerindeki hemen her milletin kendine özgü bir dili bulunmaktadır. “Bugün, yeryüzünde değişik toplumların kullandıkları konuşulan dil sayısını kesin olarak belirtmenin olanaksız olduğu, buna karşın ortalama bir sayının üçbin ile üçbin beş yüz arasında olduğu belirtilmektedir” (Dilaçar, 1968 Akt. Demirel, 2008: 1).

İçinde bulunduğumuz çağ, toplumların iç içe geçtiği, sınırların ortadan kalktığı, teknolojik gelişmelerin inanılmaz boyutlara ulaştığı bir çağdır. Yaşanan tüm bu gelişmeleri takip etmek şüphesiz tüm toplumların hedefi olmuştur. Bunu sağlamanın ilk yolu ise, yabancı dil eğitiminden geçmektedir. Günümüz koşullarında en az bir yabancı dil bileyenin zorunluluk olduğu göz önüne alınırsa, yabancı dil eğitimi büyük önem taşımaktadır.

Bilimsel ve kültürel gelişmelerin son hızla ilerlediği şu dönemde yabancı dil bilmenin önemini yukarıdaki bölümde incelemeye çalıştık. Modern dünyada, ülkelerin sosyal, ekonomik ve politik açılardan uluslararası ilişkilerin iyileştirilmesi için en az bir yabancı dil bilen insanlara gereksinim duyması nedeniyle, yabancı dil eğitiminde tüm dünyada ve ülkemizde büyük bir önem taşımaktadır.

2.2. Yabancı Dil Öğretimindeki Temel Seçenekler ve Yaklaşımlar

Yabancı dil öğretimi alanında, tarihsel süreçte dil öğretim yaklaşımlarında bugüne kadar pek çok değişim yaşanmıştır. Yaklaşım, yöntem ve teknik kavramları arasında bir ayrım oluşturmaya, terimbilimde birçok gelişme ve hedef dilin öğretiminde farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

Yabancı dil sınıflarında genellikle öğretimde iki temel seçenek bulunmaktadır. İlki biçim odaklı, diğeri ise anlam odaklıdır.

Biçim Odaklı Öğretim geleneksel bir seçenek olarak görülmektedir.

Öğretmen hedef dili modeller içinde, ilk olarak tek bir seferde tek bir konu olarak, sıklık ya da zorluk ile belirlenen bir sıralamada sunulan parçalara ayırmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin iletişimde kullanacakları kısımları kendilerinin sentezlemeleri gerekmektedir. Sıklıkla kullanılan bireşimsel teknikler açık dilbilgisi kurallarını, model tekrarını, kısa diyalogların ezberlenmesini, dilbilimsel açıdan basitleştirilmiş metinleri, çevirme alıştırmalarını veya açık olumsuz dönütü içermektedir. Hedef dilin öğretimi temel olarak biçime odaklandığında, esasen öğrencilerin sıklıkla anadil konuşucusu düzeyinde uzmanlaşması beklenen, ve bundan azının “hata” sayıldığı, dilbilimsel maddeler üzerine çalışmalar içeren dersler oldukça tekdüze hale gelmektedir. Öğrencinin ilgisini çekmediği gibi öğrencilerin hedef dilde iletişim kurmaları mümkün olmamaktadır* (Liu, 2002: 2).

İkinci olarak karşımıza çıkan ise; Anlam Odaklı öğretimdir. Anlam odaklı öğretimde temel ilke, öğrenci merkezli bir öğretim sürecinin devam ettirilmesidir. Bu anlayışta, öğretim süreci önemlidir. Hedef dili çözümleyecek olan öğrencidir. Öğretmen

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

ona sadece yol gösterir. Yabancı dil öğretiminin temel olarak anadil edinimine benzediği düşünülmektedir. Bu nedenle anadil ediniminde var olan koşulların benzerlerinin sağlanması, yabancı dil öğretimi için yeterli olacaktır görüşü savunulmaktadır. Sözü geçen ortamların yaratılabilmesi için ilgi çekici, bağlantılı ve gereksinimler doğrultusunda hazırlanmaktadır. Dersler iletişimseldir ve öğrencilere iletişimsel yabancı dil kullanımına dair bütün anlaşılabilir örnekler sunulmaktadır.

Ancak her iki seçenekte de bazı sorunlar bulunmaktadır. Örneğin; Biçim Odaklı Öğretimde öğrencilerin hedef dildeki, iletişimsel gereksinimleri göz ardı edilerek sadece dilbilgisel yapının üzerinde durulmaktadır. Dersler öğrenciler için zor ve sıkıcı bir hal almaktadır. Anlam Odaklı Öğretimde, yabancı dil öğretiminde göze çarpan bir yol kat edilmiş olsa da bazı sorunlar bulunmaktadır. Dilbilgisi yapılarının üzerinde durulmaması konuşmada yıllar süren hataları beraberinde getirebilmektedir. Örneğin; Fransızca’da nesneleri cinsiyete göre ayırmada var olan kuralların aktarımında gerçekleşen hata, öğrencilerin sürekli olarak devam ettirecekleri bir hataya dönüşebilir.

Her iki seçeneğin de eksiklerinin üstesinden gelmek için, son zamanlarda üçüncü bir seçenek olan Anlamli Biçim Odaklı Öğretim ortaya atılmıştır. Bu ifade “anlamli biçime odaklanma” diye yorumlanabilir.

Öğrencilerin ilgisini bağlamdaki dilbilimsel unsurlar baskın olarak anlam ya da iletişime odaklanan derslerde rastlantısal olarak ortaya çıktıkça çekmeyi içermektedir. Odaklanmaya dair ilgideki geçici kaymalar öğrencilerin kavrama veya üretim sorunlarıyla tetiklenmektedir. Biçim Odaklı Öğretimin amacı biçimlerin hafızada depolanması amacıyla girdinin içinde fark edilmesi-kaydedilmesi olarak adlandırdığı şeyin teşvik edilmesidir. Diğer bir deyişle, salt anlama odaklanmanın kısıtlılıklarıyla başa çıkmak için Biçim Odaklı Öğretimde hedef olarak dile duyulan ilgi için sistematik bir hazırlık yapılmaktadır. Biçim Odaklı Öğretim öğrenci merkezlidir ve öğrencinin iç izlencesine saygılıdır ve öğrenci kontrolü altındadır * (Liu, 2002: 3).

Yabancı dil öğretim yöntemleri yukarıda bahsi geçen temel seçeneklere ilintili olarak ortaya çıkmış ve zaman içerisinde gereksinimler doğrultusunda yenilenerek, günümüzde kullanılan tekniklere dönüşmüştür.

Günümüze kadar yabancı dil öğretiminde çeşitli yöntemlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Geleneksel dilbilgisi çeviri yöntemi uzun süre yabancı dil

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

öğretiminde kullanılırken, 1930’larda konuşma dilinin öğretilmesine ağırlık verilmesi üzerine düzvarım (direct) yöntemi, daha sonra kulak-dil alışkanlığı (audio-lingual) yöntemi yaygın bir şekilde kullanılmaya, son yıllarda da iletişimci yöneme yer verilmeğe başlanmıştır (Demirel, 2008: 35).

Günümüzde, dünyadaki ülkeler arası ticari, politik ve askeri ilişkiler artış göstermiş ve daha önemli hale gelmişlerdir. Bu ilişkilerin yürütülmesi için, dil öğretimi konusu önem kazanmıştır. Bu nedenle, pek çok dilbilimci, daha iyi bir dil öğretim sistemi yolunda çok sayıda yaklaşım ve yöntem ileri sürmüştür.

Ancak yöntemlerin sınıflandırılması, beraberinde yaklaşım, yöntem ve teknik kavramları arasındaki farklılaşmalarını da gündeme getirmektedir. 1982 Ekim ayında Avrupa konseyi ile Türk Milli Eğitim Bakanlığı’nın ortaklaşa düzenledikleri “Yabancı Dil Öğretim Programları” konulu seminerde belirlenen belli başlı yöntemler sınıflaması esas alınmıştır. Türk ve Avrupalı uzmanlar tarafından benimsenen bu yöntemler:

1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar- Translation Method)
2. Düzvarım Yöntemi (Direct Method)
3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio Lingual Method)
4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (Cognitive- Code Approach)
5. Doğal Yöntem (Natural Method)
6. İletişimci Yaklaşım (Communicative Approach)
7. Seçmeli Yöntem (Eclectic Method)

şeklinde olmuştur (Demirel, 2008: 35).

Bu çalışmamızda geliştirilen yabancı dil öğretim yöntemlerini Geleneksel Yöntemler ve Çağdaş Yöntemler olmak üzere iki ana başlık altında inceleyeceğiz. Geleneksel Yöntemler başlığı altında Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, Düzvarım Yöntemi, Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi, Sessizlik Yöntemi, Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi, Öneri Yöntemi ve Çağdaş Yöntemler adı altında İletişimsel Yaklaşım ve bu yöntemlerde kullanılan teknikleri inceleyeceğiz. Yöntemlerin belirleyici özelliği ve çağdaş yabancı dil öğretim yönteminde drama tekniğinin kullanımını daha iyi kavrayabilmek için bu yöntemler adı altında kullanılan teknikleri irdelemeye çalışacağız.

2.2.1. Geleneksel Yöntemler

Yabancı dil öğretiminde, karşımıza çıkan eski yöntemlerdir.18.yüzyılın sonlarında doğru okullarda uygulanmaya başlayan yöntemler eski olmasına rağmen, bazı yeniliklere uğrayarak günümüze kadar gelmiştir.

Bu yöntemlerde, öğretmen etken, öğrenci edilgen durumdadır. Öğrenciler sınıf içerisinde etkin bir durumda olmadıklarından, aldıkları bilgiyi uygulama konusunda zorluk çekmektedirler. Öğrencilere, öncelikli olmak üzere dilbilgisi kuralları verilmekte ve sınıf içerisinde ezber, edebi çeviri gibi teknikler kullanarak öğrencilerin hedef dili öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

2.2.1.1.Dilbilgisi- Çeviri Yöntemi

En eski yöntemlerden biri olan Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, dil öğretmenleri tarafından uzun yıllar farklı adlarla kullanılmıştır. İlk olarak, Latince ve Yunanca gibi klasik dillerin öğretiminde kullanıldığı için, Klasik Yöntem olarak da bilinmektedir.

18. yüzyılın sonlarına doğru okullarda uygulanan dil yöntemi, amaç dilden anadile çeviri yöntemi olmuştur. Böylece geleneksel yöntem olarak bilinen dilbilgisi- çeviri yöntemi 19. yüzyıla kadar yabancı dil öğretiminde okullarda kullanılmıştır. Bu yöntemi Karl Plötz (1819-1881) geliştirmiş ve 20. yüzyılın başlarına kadar Plötz'ün teknikleri geçerli olmuştur (Mackey, 1965 Akt. Demirel, 2008: 36).

Dilbilgisi-Çeviri Yönteminin hedefi; öğrencilerin hedef dildeki yazılı edebiyatı okuyabilmelerini sağlamak, öğrencilere dilbilgisi kurallarını ve sözcük bilgisini öğretmek, öğrencilerin zihinlerini geliştirecek akıl alıştırmalarını sağlamak olarak özetlenebilir.

“Bu yöntem, belli bir öğrenme kuramına göre geliştirilmemiştir. Daha çok akla dayalı çözümlemeler, kural öğrenme ve karşılaştırılmalı çalışmalara yer verir. Bu yöntemle konuşma becerisinin geliştirilmesine önem verilmez” (Demirel, 2008: 36).

Dilbilgisi-Çeviri yönteminde kullanılan teknikleri Freeman (2000: 19–20) aşağıdaki gibi özetlenmektedir.

Edebi Metinlerin Çeviri Tekniği: Bu teknikte öğrenciler edebi bir metni hedef dillerinden ana dillerine çevirirler. Edebi metinler, öğretmen tarafından hedef dilin edebiyat metinleri arasından seçilmektedir ya da öğretmen tarafından dersin amacına uygun olarak yazılabilir. Metindeki sözcük bilgisi ve dilbilgisi yapıları bir sonraki derslerde işlenmektedir.

Okuduğunu Anlama Soruları Tekniği: Öğrenciler bu teknikte sınıf içersinde okunan bir metin sonrası sorulan soruları cevaplamaktadır. Öğrencilere okuduklarını anladıklarını test edebilmek için sorulan sorular üç farklı grup şeklinde düzenlenir. İlki; metinde verilen bilgiler hakkındadır ve öğrenci bu cevapları rahatlıkla metin içerisinde bulabilir. İkincisi; yine metin hakkında, fakat öğrencilerin yorum geliştirebileceği şekilde sorulardır. Üçüncüsü ise; metindeki konudan yola çıkarak öğrencilerin kendi yaşamışlıklarından yola çıkarak yanıtlayabileceği sorulardır.

Zıt anlamlı-Eş anlamlı Sözcükler Tekniği: Öğrencilere bir grup sözcük verildiği ve pasajdan zıt anlamlılarını veya eş anlamlılarının bulmalarının istendiği tekniktir. Bu teknikte, öğrencilere pasajdan belirli sözcükleri hedef dilde anlatmaları istenebilmektedir.

Aynı Kökten Gelen Sözcükler Tekniği: Öğrencilere, hedef dil ile anadil arasında karşılık olan ses örneklerini veya sesletimleri öğrenmeleri için aynı kökten gelen sözcükler öğretilmektedir. Bu teknik ile öğrencilere, anlamları farklı olmasına karşın, hedef ve ana dilde sesletimi aynı gibi görünen sözcükler öğretilmesi amaçlanmaktadır.

Tümdengelim Kurallarının Uygulanması: Dilbilgisi-Çeviri Yönteminde, dilbilgisi kuralları öğrencilere, genellikle örnekler ile birlikte sunulmaktadır. Dilbilgisi kurallarını bozan ayrılasi durumlar ise öğrenciye ayrıca verilmektedir.

Boşluk Doldurma Tekniği: Bu teknikte öğrencilere, eksik kelimelerin olduğu cümleler verilmektedir. Öğrencilerden, boşlukları uygun dilbilgisi yapısına göre doldurmaları beklenmektedir.

Ezber Tekniği: Ezber tekniği Dilbilgisi-Çeviri Yönteminin en bilenen tekniklerindendir. Öğrencilere hedef dildeki sözcükler ana dillerindeki karşılıkları ile verilir ve öğrencilerin bunları ezberlemesi beklenir. Diğer yandan sadece sözcük değil, dil bilgisi kuralları da öğrencilere bu şekilde ezberletilebilmektedir.

Cümlelerde Kelimeler Kullanma Tekniği: Öğrencilere pratik edindirebilmek için kullanılan tekniklerden biridir. Öğrencilerden ezberledikleri sözcükleri cümle içersinde kullanması istenmektedir.

Kompozisyon Tekniği: Bu teknik ile öğrencilerin hedef dilde yazma becerilerini geliştirmeleri beklenmektedir. Öğrenciler, öğretmenin verdiği bir konu hakkında bir metin yazarlar ya da derste işlenen okuma parçasının özetini çıkartabilirler.

2.2.1.2.Düzvarım Yöntemi

Geleneksel Yöntemlerden biri olan Düzvarım Yöntemi, Dilbilgisi-Çeviri Yönteminin öğrencilerin hedef dili nasıl kullanacakları konusunda yetersiz kalması üzerine, 1950'lerde ortaya çıkmıştır. Dilbilgisi-Çeviri Yönteminden en büyük farkı bu yöntemde çeviri tekniğinin kesinlikle kullanılmamasıdır. Düzvarım Yöntemi ile anlam, görsel yardımlar ve gösterimler doğrudan kullanılarak oluşturulur.

Öğrencilerin hedef dil ile anlam arasında doğrudan bağlantı kurması gerektiğine inanılmaktadır. Bunu başarmak için de öğretmen hedef dildeki yeni bir sözcüğü resimlerle veya hareketlerle açıklarken ana dili asla kullanmamaktadır. Öğrenciler sanki gerçek bir durumdalarmış gibi iletişim kurabilmeyi öğrenebilmektedirler. Düzvarım yöntemi bir durum (bankada veya alışverişte yabancı dil kullanımı gibi.) veya konu ile (coğrafya, para, hava durumu gibi) öğrencilere sunulmaktadır. Dilbilgisi kurallarla değil örneklerle, yani tümevarım yöntemiyle öğretilmektedir. Kesin dilbilgisi kuralları verilmemektedir. Öğrenciler sözcük bilgisi çalışmalarını cümle içinde yapmaktadırlar.

Düzvarım yöntemi, yabancı dil öğrenmenin anadili öğrenmeyle aynı olduğu ileri sürer. Fakat anadili öğrenme şartlarının yetişkin öğrencilerle sınıfta tekrar canlandırılabilmesine inanmak gerçekçi bir düşünce olmaz. Anadilini

öğrenen bir bebekten farklı olarak öğrenci iyi bir şekilde yerleşmiş anadilini konuşma alışkanlığına sahiptir. Bu alışkanlıklar, öğrenciye ikinci dil yapısında sistemli bir uygulama verilmedikçe ve özellikle yabancı dille anadil paralel gitmedikçe öğrencinin konuşma tarzını kaçınılmaz bir şekilde etkileyecektir (Demirel, 2008: 39).

Düzvarım yönteminde kullanılan teknikleri Freeman (2000: 30–32) aşağıdaki gibi özetlemektedir.

Sesli Okuma Tekniği: Öğrencilerin kulak dolgunluğunu sağlamak için kullanılan bu teknikte, öğrenciler sırayla kendilerine verilen metni veya diyalogu okurlar ve sonrasında, öğretmen resim ve mimikler kullanarak metnin öğrenciler tarafından kavranmasını sağlamaya çalışır.

Soru-Cevap Tekniği: Dilbilgisi kalıplarının, öğrenciler tarafından pratik edebilmeleri için hedef dilde öğretmen ile öğrenci soru-cevap tekniği ile çalışmaktadır. Öğrencilerden uzun cevaplar ve soru kalıpları kullanmaları istenmektedir. Böylelikle yeni sözcüklerin kullanılması ve dilbilgisi kalıplarının tekrarlanması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Kendi Hatalarını Bulma Tekniği: Öğretmen sınıf içerisinde ana dili kullanmamaya dikkat etmektedir. Bu nedenle öğrencinin hata yapması durumunda öğretmen cümlelerin hatalı kısmını vurgulayarak söyler veya hatadan önceki kısımda durarak bir sonraki cümlelerin hatalı olduğunu belirtir.

Söyleşi Tekniği: Öğretmenin öğrencilere sorular sorduğu tekniktir. Bu soruları cevaplayabilecek öğrenci o dersin konusunu anlamış kabul edilir. Sorular, genellikle belirli bir dilbilgisi yapısının kullanımı üzerinedir. Sonrasında ise, öğrenciler aynı yapıyı kullanarak birbirlerine sorular sorar.

Boşluk Doldurma Tekniği: Bu teknikte, dilbilgisi kuralları verilmeden öğrencilerin boşluk doldurarak kuralları kendilerinin bulması beklenir. Dilbilgisi-Çeviri Yönteminde de aynı teknik bulunmaktadır. Fakat burada farklı olan, öğrencilere kurallar verilmeden bu alıştırmaların yapılmasıdır.

Yazdırma Tekniği: Öğretmen, sınıf içerisinde bir metni üç kez okur. İlk okuyuşunda normal hızda, ikincisinde öğrencilerin not alabileceği şekilde yavaş yavaş, üçüncüsünde ise öğrencilerin yazdıklarını kontrol edebilmelerini sağlamak amacıyla

normal hızda okur. Böylelikle öğrencilere metni yazdırma işlemi tamamlanmış olmaktadır.

Harita Çizme: Bu teknik, öğrencilere dinleyerek anlama pratiği kazandırmak amacıyla uygulanmaktadır. Öncelikle, öğretmen coğrafi şekillerin isimlerinin boş olduğu bir haritayı öğrencilere dağıtır ve sonra, hedef dilde bu harita üzerinde konuşarak öğrencilerin şekillerin isimlerini bulmasını bekler ve ardından da, yapılan eşleşmeleri doğrulamak için haritayı tahtaya çizer ve öğrencilerin sırayla cevaplamasını sağlar.

Paragraf Yazma Tekniği: Öğretmen o gün sınıf içerisinde işlenen konuya ilişkin olarak öğrencilerin bir paragraf yazmasını ister.

2.2.1.3.Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi

Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi her ne kadar Düzvarım Yöntemi gibi konuşmanın temel alındığı yöntemlerden birisi olsa da öğrencilere konuşma yetisini kazandırmak için gerçek durum örnekleri ile çalışmak yerine, öğrencilere cümle yapıları öğretmek dili öğretme yoluna gitmiştir. Michigan Yöntemi olarak da bilinen bu yöntemin temelinde dilbilim ve psikoloji dalları bulunmaktadır. Yöntemde, öncelikle öğrencileri uyarıcılara doğru cevap verebilecekleri şekilde uygun duruma getirmek ve yardım etmek gerektiği düşünülmektedir.

Bu yöntem 1940'lı ve 50'li yıllarda ortaya çıkmış ve davranışçı psikologlarla, yapısalcı dilbilimcilerin görüşlerinin etkisi altında kalmıştır. Bu yöntem, kolej öğrencilerinin yabancı dil öğrenmeleri için Fries ve Lado tarafından geliştirilen Michigan Yöntemi ile yine Michigan Üniversitesi tarafından geliştirilen Ordu Yöntemi'nin bir benzeri olarak kabul edilmektedir (Demirel, 2008: 40).

Kulak-Dil Alışkanlığı yönteminde kullanılan teknikleri Freeman (2000: 47–49) aşağıdaki gibi özetlemektedir.

Diyalog Ezberleme Tekniği: Öğrencilerin taklitçilik yolu ile öğrenebilecekleri düşüncesi ile öğrencilere iki karakter arasında geçen konuşmalar, diyaloglar

ezberletilmektedir. Öğretmen de bu diyaloga katılır ve karakterlerden birinin rolünü üstlenir. Kulak-Dil Alışkanlığı Yönteminde cümle ve dilbilgisi özellikleri diyaloglar içinde öğretilir. Daha sonra bu özellikler diyaloga bağlı kalınarak farklı tekniklerle pekiştirilir.

Parçalara Ayırma Tekniği: Öğrenciler uzun bir cümlenin okunuşunda sorun yaşadıklarında kullanılan tekniklerden biridir. Böyle bir durumda öğretmen cümleyi parçalara ayırarak öğrencilere tek tek tekrarlatır. Öğrenciler bütün cümleyi sorunsuz bir şekilde telaffuz edene kadar teknik yinelenir.

Tekrar Tekniği: Öğrencilere yeni diyaloglar ve yeni kalıplar öğretmek için kullanılan tekniklerdendir. Öğretmen, verdiği örneği öğrencilerden mümkün olduğunca hızlı ve doğru bir şekilde tekrarlamasını ister.

Zincir Tekniği: Bu teknik adını sınıf içersinde oluşturulan zincirleme bir iletişimden almaktadır. Öğretmen öğrencilerden birisini selamlar ve ona bir soru sorar. Soruyu yanıtlayan öğrenci yanındaki arkadaşını selamlayarak ona bir soru sorar ve zincir böylelikle oluşturulmuş olur. Bu teknik sayesinde öğretmen bütün öğrencilerin dil yetilerini inceleyebilmiş olur. Bu teknik aynı zamanda öğretmene bütün öğrencilerin telaffuzunu kontrol etme fırsatı verir.

Tek Sözcük Yerleştirme Tekniği: Öğrencilerin hedef dilde bütünlüğü kavrayabilmeleri ve bir sözcüğün anlamına göre bütünlük içersinde yerini bulabilmesi için kullanılan bir tekniktir. Öğretmen öğrencilere bir sözcük verir ve ardından bir diyalog ve ya paragraf okur. Öğrenciler öğretmenin verdiği sözcüğü anlamlı bir şekilde metin içine yerleştirmeye çalışır.

Farklı Yere Aynı Sözcüğü Yerleştirme Tekniği: Bu teknikte öğretmen yine öğrencilere sözcükler verir, öğrenciler de bu sözcükleri diyalogdaki farklı yerlere gelecek ve anlam bütünlüğünü bozmayacak şekilde yerleştirirler.

Çeviri Tekniği: Öğretmen öğrencilerin farklı söyleyiş kalıplarını öğrenebilmesi için olumlu cümleleri olumsuz, etken cümleleri edilgen cümle biçimlerine dönüştürmesini ister.

Soru-Cevap Tekniği: Bu teknik öğrencilerin konuşma pratiği yapmasını sağlamaktadır. Öğretmen öğrencilere sorular sorar ve hızlı bir şekilde yanıt almayı bekler.

Seslerle Çalışma Tekniği: Öğrencilerin hedef dilde sözcükleri doğru telaffuz edebilmeleri için benzer sesler kullanarak alıştırma yapma tekniğidir.

Diyalog Tamamlama Tekniği: Öğrencilerin daha önceden öğrendiği sözcükler silinerek, oluşturulan diyaloglar öğrencilere dağıtılır ve öğrencilerden tamamlamaları istenir.

Dilbilgisi Oyun Tekniği: Dilbilgisinin öğrenci için daha cazip hale gelebilmesi için geliştirilen tekniklerden bir tanesidir. Öğretmen tarafından geliştirilen farklı oyunlar ile hedef dildeki dilbilgisi kuralları öğrencilere verilmektedir.

2.2.1.4.Görsel-İşitsel Yöntem

1960'lı yıllarda, Fransızca'nın yabancı dil olarak öğretiminde Saint-Cloud yöntemi olarak da bilinen Görsel- İşitsel yöntem önem kazanmıştır.

Dilbilgisi-Çeviri yönteminin ardından gelen geleneksel yöntemlerin yeterliğini yitirmesi ve yabancı dil eğitimindeki gereksinimleri karşılamamasının ardından yeni arayışlar devam etmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşının ardından İngilizce'nin öneminin artması ve Fransızca'nın yaygınlığının azalması nedeniyle bu durumun üzerinden gelebilmek adına dilbilimciler tarafından geliştirilen Görsel- İşitsel Yöntem ortaya çıkmıştır.

“Günlük hayat koşullarında, Fransızca kullanımına önem veren Görsel-İşitsel yöntemde, diğer yöntemlerden farklı olarak duygu ve düşüncelerin ifadesi değer kazanmaktadır. Bu ifadelerde yine ilk defa jestlerin, mimiklerin önemli olduğu görülür.” (Germain, 1993: 154) Fransızca'nın günlük hayatta iletişim kurabilmek amacıyla öğretimini hedefleyen yöntemde diğer yöntemlerden farklı olarak öğrencilerin sınıf içerisinde duygu ve düşüncelerini ifade etmesi önem kazanmıştır.

Bu yöntemde yabancı dilin öğretimi için yoğunlukla diyaloglar kullanılmakta ve sınıf içi etkinlikler ses bandları ve film gösterimleri ile desteklenmektedir. Öğrencinin

etkin rol aldığı derslerde öğrenciler hem yaparak hem de ezberleyerek öğrenmeye devam etmektedir.

Kulak-Dil Alışkanlığı Yönteminin dil eğitiminde yetersiz kalması üzerine, öğrencilerin hedef dilde iletişim becerileri kazanmasına yönelik teknikler içeren Görsel-İşitsel Yöntem bir bakıma iletişimsel yaklaşımın temellerini oluşturmuştur.

Bu yöntem adı altında kullanılan teknikler ise drama rol oynama, resimler ve diyaloglar tekniği olarak sıralanabilir.

2.2.1.5.Sessizlik Yöntemi

Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi ile öğrenciler hedef dili tüm yapıları ile öğrenseler de, edindikleri bu bilgiler gerçek hayatta iletişim kurabilmelerine yardımcı nitelikte değildi. Ayrıca 1960’larda dilbilimciler tarafından yapılan çalışmalarda dil öğrenmenin bir dizi alışkanlıklar oluşturmakla mümkün olmayacağı fikri de ortaya atılmıştı.

1970’lerde insanın öneminin kavranması ile yabancı dil eğitiminde de yeniliklere gidilmiş ve öğrencilerin kendi sorumluluklarını alabileceği ve derste daha etkin olabilecekleri düşüncesi ile Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı ortaya atılmıştır. Bu yaklaşımda, hatalar kaçınılmaz olarak görülür ve öğrencinin kuralları keşfetme sürecinde olduğunun belirtisi olarak kabul edilirdi. 1970’lerin başlarından bu yeni yaklaşım ile dil öğretme ve ders malzemesi geliştirme sürecine yardımcı olması yönünde çalışmalar oluşturma da, bu yaklaşım genel anlamıyla temel alınan bir yöntem haline ulaşamamıştır.

Caleb Gattegno’nun “Sessizlik Yöntemi” olarak adlandırıldığı bu yaklaşım doğrudan “Kavramsal Yaklaşım”dan gelmese de, onunla ortak ilkeleri bulunmaktadır. Gattegno, dil öğrenme sürecini bebeklerin ve çocukların öğreniminden çıkarımlar yaparak ele almış ve dil öğrenimini; kendi içsel kaynaklarımızı harekete geçirerek kendi kendimize başlattığımız bir gelişim olarak tanımlamıştır.

Sessizlik yönteminde kullanılan teknikleri Freeman (2000: 68–70) aşağıdaki gibi özetlemektedir:

Sesli ve Renkli Çizelgeler Tekniği: Öğrencilerin dikkatini çekerek doğru telaffuzu öğretebilmek için kullanılan tekniklerden bir tanesidir. Her biri bir sesi içeren renkli tablolar hazırlanır ve işlenecek olan konular bu tablolar üzerinden giderek pekiştirilir.

Öğretmenin Sessizlik Yöntemi: Öğretmen, sadece gerekli olan birkaç kuralı verdikten sonra, öğrenciler öğretmenin kendilerinden yapmasını istediği şeyi bulur ve yaparlar. Bu süre zarfında öğretmen olabildiğince sessiz kalmaktadır. Öğrencilerin zorlandıkları noktalarda sadece onlara kısa ve net cevaplar vermektedir.

Öğrenci Düzeltmeleri Tekniği: Öğrencilerinin birbirlerinin hatalarını bularak düzeltmeler yaptığı teknik olarak tanımlanabilir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken ise, öğrenciler arasında yarışma ortamının oluşmamasıdır.

Çubuklar Tekniği: Çubuklar somut örneklerle çalışma olanağı sağlayan bir tekniktir. Başlangıçta renkler ve sayılar için kullanılan teknik, sonraları daha karmaşık yapılar ve bağlaçlar için kullanılabilir.

Doğrulama Mimikleri Tekniği: Düzvarım yönteminde öğretmenin doğrulama teknikleri olduğu gibi, ‘Sessizlik Yöntemi’nde de, öğretmen mimiklerini kullanarak öğrencinin doğru veya yanlış kullandığı kalıpları belirtmektedir.

Kelime Tablosu Tekniği: Öğretmen öğrenciler için çalıştıkları tüm sözcükleri bulabilecekleri bir pano hazırlar ve dersin belirli bölümlerinde önce öğretmen, sonra öğrenciler bu tablodan sözcükleri okurlar. Telaffuz konusunda ses-renk panosundan yardım alınabilir.

Tablolar Tekniği: Öğrencilerin sesleri ve okunuşları ayırt etmeleri için kullanılan tekniklerden birisidir.

Yapılandırılmış Geri Bildirim Tekniği: Öğrencilerin öğrendikleri bilgileri yorumladığı tekniktir. Öğretmen öğrencilerin yorumlarını dinler ve tarafsız olarak hepsini kabul eder. Böylelikle bir sonraki ders için daha sağlıklı planlar oluşturabilir.

2.2.1.6. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi

Tüm Fiziksel Tepki Yönteminin en dikkat çekici özelliği, dinlemeye verdiği önem açısından dikkat çekmektedir. Diğer yöntemler ilk günden itibaren öğrencilerin hedef dilde konuşmasını savunurken, 1960’larda yapılan araştırmalar, eğitimde önce anlamaya daha sonra üretime önem verilmesi gerektiğini güçlendirmiştir. “Bu kurama göre bir olay ne kadar sık olursa ve bellekte ne kadar kuvvetli iz bırakırsa, o olayın hatırlanması da o kadar kolay olur” (Demirel, 2008: 62). Bu yaklaşımda, ğrenci hedef dilin nasıl çalıştığını öğrendikten sonra konuşma kendiliğinden gerçekleşecektir görüşü savunulmaktadır. Bu yöntemde, bir insanın ana dilini öğrenme süreci esas alınmıştır. Bebeklerin konuşmasını kimse bekleyemez ama duyduklarını algılamaya çalışırlar, ocuk hazır olduğunda konuşmaya başlar düşüncesi ile hareket edildiği için öğrencilerin sınıf içerisinde hazırlık durumlarına dikkat edilmelidir.

“San Jose State niversitesi psikoloji anabilim dalı profersr Asher tarafından geliştirilen bu yöntem, psikolojide yer alan öğrenme kuramlarından iz kuramı ile bağlantılıdır” (Demirel, 2008: 62). Asher’a göre, hedef dili anlamanın en hızlı ve en az stresli yolu ğretmen tarafından verilen komutları uygulayarak (ana dile eviri olmadan) oluşturulur.

Tüm Fiziksel Tepki yönteminde kullanılan teknikleri Freeman (2000:115–117) aşağıdaki gibi özetlemektedir:

Komutlar Tekniği: Komutların kullanılması Fiziksel Tepki Yönteminde ana tekniklerinden birisidir. Öğretmenin derste vereceği komutlara öğrencilerin doğru tepkiler vermesi ile verilen öğretinin kazanımı değerlendirilmektedir. Öğretmen derse vereceği komutları hazırlayarak gelir ve her defasında komutların sırasını değiştirerek öğrencilerin ezberlemesine engel olur. Bu teknikte, öğretmene her defasında  komut verilmesi tavsiye edilir. Öğrenciler bu komutlar sayesinde her zaman başarabileceğini düşünürler ve bu nedenle bu teknik oldukça önem taşımaktadır. Örneğin;

Öğretmen: Ayşe, tahtaya ık. (Ayşe tahtaya çıkar, ğretmen sınıfa yeni bir komut verir.)

Öğretmen: Ayşe tahtaya çıktıysa, siz de ayağa kalkın. (Sınıftakiler ayağa kalkar.)

Öğretmen: Ayşe, adını tahtaya yaz. (Ayşe adını yazar öğretmen sınıfa yeni bir komut verir.)

Öğretmen: Ayşe adını tahtaya yazdıysa herkes otursun. (Bütün sınıf oturur.)

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi komutların ardı ardına ve öğretmen tarafından kesin bir dille verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenin derse hazırlığı önemlidir.

Ters Roller Tekniği: Komutlar tekniğinde öğretmenden öğrenciye giden işleyiş, bu teknikte tam tersine dönüştürülmektedir. Öğrenciler hem öğretmenlerine hem de arkadaşlarına komutlar verebilirler. Bu noktada önemli olan ise, öğrencilerin hazır olmadan konuşmaya zorlanmamasıdır.

Hareket Sırası Tekniği: Öğretmen birbiriyle ilintili birçok sıralı komut verir ve öğrenci öğrendikçe, her defasında bu tür komutlar arttırılır. Bu tür birbirini izleyen komutlar hareket sırası olarak adlandırılmaktadır.

2.2.1.7. Öneri Yöntemi

Bu yöntem, öğrenci duygularını ön planda tutmaktadır. Yöntemin yaratıcısı Georgi Lozanov olarak bilinmektedir. Bu yöntemde birincil özellik; öğrenmeyi psikolojik durumumuz etkiler, başarısızlık korkusu ise öğretimde sınırlar yaratır düşüncesidir. Bu yöntemin amacı öğrenci duygularını iyileştirerek korkudan uzaklaştırmak ve öğrenmenin önündeki engelleri azaltmaktır.

Öneri yönteminde kullanılan teknikleri Freeman (2000: 84–85) aşağıdaki gibi özetlemektedir:

Olumlu Öneri Tekniği: Öğretmenin önündeki engelleri azaltmak için geliştirilen bu teknik ile olumlu öneriler eşliğinde, öğrencilerin fikirlerini söylemesi amaçlanmıştır.

Aktif Konser Tekniği: Bu teknikte öğretmen öncelikle bir hikayeden bahseder ve ardından bu hikayeyi müzik eşliğinde okur. Öğretmenin hikayeyi okurken kullandığı vurgular müzik eşliğinde artar ve azalır. Burada yapılmak istenen, öğrencinin dikkatini canlı tutmaktır.

Pasif Konser Tekniği: Öğretmen hikayeyi normal tonlamalarda okurken arka fonda yine müzik vardır. Öğrenciler ise yüksek sesle hikayeyi canlandırır. Bu teknik ile öğrencilerin, farklı duyguları kullanarak hedef dili öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

2.2.2. Çağdaş Yöntemler

19. yüzyıldan itibaren pek çok dil öğretim uzmanı geleneksel yöntemlere alternatif olarak öğrencilerin etken bir şekilde derslere katıldığı, hedef dille iletişim sağlayabilecekleri yöntemler üzerinde çalışmaya başlamışlardır. Böylelikle, dilbilgisi derslerinin çoklukla vurgulandığı, öğretmen merkezli yöntemlerden uzaklaşılarak daha çok öğrenci merkezli ve daha çok hedef dilde iletişim kurmaları gerektiren derslerle yabancı dil öğretimi işlenmeye başlamıştır.

Bu bilgilere ek olarak, çağdaş öğretim yöntemlerinin çıkış noktasının ana dil öğrenme süreciyle bağlantılı olduğu da öne sürülebilir. Aynı ana dilini öğrenen çocuk gibi dilbilgisi kuralları yerine doğrudan bağlam içerisinde cümlelerle geçilir. Öğrenci, cümlenin öğelerinin yerleştirilme sırasını bilmeden de hedef dilde iletişimi yine hedef dilde düşünerek sağlayabilir (Cook, 1991: 34 Akt. Kaya, 2007: 24)

Yabancı dil öğretimine yeni bir yön veren yöntemlerden İletişimsel Yaklaşım bunların içerisinde en çok öne çıkanı olmuştur.

2.2.2.1. İletişimsel Yaklaşım

Yukarıdaki incelemelerden de anlaşılıyor ki; buraya kadar sözünü ettiğimiz yöntemlerin çoğunda öğrenciler için amaç, hedef dilde duygularını serbestçe ifade edebilmektir. Fakat uygulama yöntemlerinin yetersizliğinden dolayı, bu pek mümkün olmamaktadır.

Son yıllarda yabancı dil öğretiminde, kuramsal dilbilimciler ve öğrenim psikologlarından çok toplumbilimciler, özellikle Hymes'in öncülük ettiği sosyo-dilbilimciler, Chomsky'nin öne sürdüğü kavramlarla (edim (performance) ve yeti (competence) ile dilin doğasını açıklamanın yetersiz kaldığını bunun yanı sıra iletişim yetisi (communicative competence) adıyla bir üçüncü boyutu eklemenin uygun olacağını öne sürmüştür (Demirel, 2008: 48).

Öte yandan Daine Larsen Freeman (2000: 125–128) İletişimsel Yaklaşımın özelliklerini şu şekilde vurgulamaktadır.

1. İletişimsel Yaklaşım da mümkün olduğu her zaman özgün dil materyalleri ile dil gerçek bağlamda kullanılır.
2. Hedef dil, çalışmanın amacı değil, sınıftaki iletişim için bir araçtır.
3. Dersin odağı gerçek dil kullanımı olduğu için çeşitli dilbilimsel biçimler birlikte sunulur.
4. Öğrencilere kendi düşüncelerini ifade etme fırsatı verilir.
5. İletişimsel olayın sosyal bağlamı, sözlere anlam kazandırmada çok önemlidir.
6. Dil bilgisi ve sözcük işlevden, durumsal bağlamdan öğrenilir ve İletişimsel Yaklaşım da etkinliklerde geri bildirim vardır.
7. Dil dört becerinin de birleştirilmesi yoluyla öğretilir.

İletişimsel Yaklaşım da, öğrencilerin hedef dilde iletişim sağlamları birincil amaçlardandır. İletişimin bir gelişim süreci olduğu göz önünde tutulduğundan, sadece dil bilgisi biçimlerinin yeterli olmadığı bilinmekte ve öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirecek teknikler kullanılmaktadır.

İletişimsel Yaklaşım da kullanılan teknikleri Freeman (2000) aşağıdaki gibi özetlemektedir:

Özgün Ders Malzemeleri Tekniği: Öğrencilerin sınıf içinde öğrendiklerini dış dünyada da uygulayabilmesi için kullanılan tekniklerden biridir. Bu olumsuz durumun üstesinden gelmek için gerçek konulardan yola çıkılır. Örneğin, güncel bir gazete yazısı, hava durumu tahmini, mönüler veya zaman tabloları gibi konular seçilir. Bu gerçek ders malzemeleri ile öğretmen konuyu basitleştirerek öğrencilere sunar.

Karışık Cümleler Tekniği: Öğrencilere cümleleri karıştırılmış bir metin verilir. Bu daha önce çalıştıkları bir metin de olabilir. Öğrencilerden metin içerisindeki cümleleri özgün sırasına sokmaları istenir. Bu deneyim ile öğrencilerin dildeki bütünlük kavramının verilmesi amaçlanmıştır.

Dil Oyunları Tekniği: Oyunlar İletişimsel Yaklaşımda sık sık kullanılmaktadır. Öğrenciler oyunları eğlenceli bulur. Bu teknikte, insanoğlunun doğumundan itibaren oyun oynayarak yeni şeyler keşfettiğinin ve öğrendiğinin düşüncesi hakimdir.

Resimli Hikayeler Tekniği: Resimli hikayeler tekniği ile birçok etkinlik yapılabilir. Sınıf içinde bütün öğrencilerin katılabileceği ve motivasyonu yüksek, dikkati canlı tutan pek çok oyun gerçekleştirilebilir.

Rol Oynama: Öneri Yönteminde olduğu gibi İletişimsel Yaklaşımda da rol alma etkinlikleri bulunmaktadır. Fakat İletişimsel yaklaşımda roller önemlidir çünkü öğrenciye farklı sosyal içeriklerde, farklı sosyal rollerde ve gerçek durumlarda bulunarak rol oynama olanağı verilmektedir.

Drama: Drama ile sınıfta oluşturulan kurgusal ortam ile öğrencilerin “-mış gibi yaparak”, hem tüm duyularını kullanması hem de duygularını da kullanarak dil öğretimini tamamlaması ve hedef dili gerçek hayatta da rahatlıkla kullanması amaçlanmıştır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemlerde, birbirleriyle benzeşse de farklı teknikler kullanılmaktadır. Ayrıca Özcan Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi* (2008) adlı eserinde, yabancı dil eğitiminde genel olarak kullanılan teknikleri “Beyin Fırtınası, Gösteri, Soru-Cevap, Rol Yapma-Drama, Drama, Benzetim, İkili ve Grup Çalışmaları, Eğitsel Oyunlarla Öğretim, Kavram Haritaları, Eğitsel Oyunlar, Bireyselleştirilmiş Öğretim, Programlı Öğretim, Bilgisayar Destekli Öğretim” olarak farklı başlıklar altında toplamıştır.

2.2.2.2. Eylem Odaklı Yaklaşım

Çağdaş Yöntemler başlığı altında yer alan bir diğer yaklaşım ise; “Eylem Odaklı Yaklaşım”dır. Değişen ihtiyaçlar karşısında ortaya çıkan yaklaşım, öğrencinin derslerde etkin bir biçimde rol almasını hedeflemektedir. “Eylem Odaklı Yaklaşım, öğrencilerin etkin bir biçimde dersin planlanmasında yer almasını ve dayanışma içerisinde çalışılmasını bu bağlamda ikili ve grup çalışmalarına, yer verilmesini öngörmektedir” (Sayınsoy, 2003: 102).

Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında eğitim ve kültür alanında birlik oluşturma, üye ülkelerin eğitim kurumları ve yetkili birimlerinin izlediği dil politikalarının benzer olması, dil eğitiminde belirli bir kalitenin yakalanması için oluşturulan “*Avrupa Birliği Ortak Başvuru Metni*”nde de 90’lı yılların ortalarında tanımlanan “Eylem Odaklı Yaklaşım” temel alınmıştır.

Eylem Odaklı Yaklaşım her ne kadar çağdaş yöntemler başlığı altından incelense de tarihçesi oldukça eskilere dayanmaktadır.

Eylem Odaklı Yaklaşımın temellerini 17. yy’a dayandığı, çünkü eğitimde öğrencinin etkin olmasını, ortaya bir ürün çıkartılmasını ve bilişsel etkinliklerin yanı sıra duyuların da gözetilmesini savunan eylem odaklı yaklaşımın öne çıkarttığı bütüncül öğrenme, bir diğer ifadeyle, akıl-ruh-beden bütünlüğünün sağlanması, 17.yy düşünürlerinden Comenius, Rousseau ve Pestalozzi’nin öne sürdüğü görüşlerde ortaya çıkan bir yaklaşımdır. (Jank ve Meyer, 1997: 346-347 Akt. Sayınsoy, 2003: 101)

Eylem Odaklı Yaklaşımında kullanılan bellik başlı teknikler ise; oyun, drama, hikaye, müzik ve ritim teknikleridir.

Avrupa Birliği Ortak Başvuru Metni bir dilin kullanımını ve öğretimini aşağıdaki gibi tanımlar:

Dil öğrenmeyi de içine alan dil kullanımı, hem genel anlamda yetenekler hem de özel olarak iletişimsel dil yetenekleri geliştiren bireyler ve sosyal aktörler olarak şahıslar tarafından gerçekleştirilen eylemleri kapsar. İnsanlar,

görevleri yerine getirmek için en uygun görünen stratejileri harekete geçirerek, spesifik alanlardaki temalarla ilgili metin üretme ve/veya alamaya yönelik dil süreçlerini içeren dil etkinliklerine katılmak için çeşitli bağlamlarda ve şartlarda ve çeşitli sınırlamalar altında ellerindeki yeteneklere başvururlar. Katılımcıların bu eylemleri yönetmenleri sonucunda yetenekleri ya pekiştirilmiş olur ya da değişikliğe uğrar (OBM, 2001: 7).

Yabancı dil eğitimi üzerinde yıllar süren araştırmalar halen devam etmekte ve hedef dili, öğrenciye tam anlamı ile verebilmek için farklı teknikler kullanılmaktadır. Bu tekniklerin ortak hedefi ise; öğrenciye hedef dili dört temel beceriyi geliştirerek vermektir. En önemlisi ise; öğrencinin hedef dili bir iletişim aracı olarak kullanabilmesini sağlamaktır.

Görülüyor ki, çağdaş yöntemlerde sözü geçen yaklaşımların ortak tekniklerinden biri dramadır. Çünkü yabancı dil derslerinde kullanılan drama tekniği ile öğrencilere sınıf içinde etkin rol alma olanağı sağlayan tekniklerden en önemlisidir. Derslerde etkin olarak katılan öğrenciler drama sürecinde, kendini bir başkasının yerine koyarak – rol oynayarak- farklı görüşleri irdeleme fırsatı bulur. Drama etkinliği adı altında kullanılan pek çok teknik ile öğrenciler, kendilerini daha rahat ifade edebilir, yaratıcılığını geliştirebilir. Ayrıca, öğrenciler süreç içinde araştırarak, yaşayarak öğrendikleri için öğrendikleri kalıcı olur ve öğrendiklerini gerçek yaşamlarında daha rahat uygulayabilirler.

Drama, öğrencilere, bir başkası gibi düşünebilme yetisi kazandırdığı için iletişim becerilerini güçlendirmektedir. Drama sürecinde öğrenciler, kendi görüşlerinden farklı olanları yaşayarak öğrenir ve böylelikle daha sağlıklı iletişim kurmayı sağlayabilir.

Bu bağlamda, yabancı dil sınıflarında kullanılan drama teknikleri, “İletişimsel Yaklaşım”da tam olarak yerini bulmaktadır. Biz bu çalışmamızda, yabancı dil eğitiminde var olan tekniklerden drama tekniğinin “İletişimsel Yaklaşım”da kullanımını irdeleyeceğiz.

BÖLÜM III

DRAMA

İletişimsel Yaklaşımda Drama kullanımına geçmeden önce dramanın tanımı, tarihçesi, Eğitimde Drama ve Önemi üzerinde durarak drama hakkında genel bir çerçeve çizme gereği duyduk. Ayrıca bu bölümde dramanın yabancı dil eğitimindeki öneminden de söz ederek bu konunun da altını çizmiş olacağız.

3.1. Dramanın Tanımı

20. yüzyılda yoğunlukla üzerinde durulan drama kavramının çıkış noktası eski çağlara kadar uzanmaktadır.

Drama kavramını incelemeden hemen önce, drama sözcüğüne kısaca bir kökenbilimsel inceleme yapalım. Yapılan araştırmalarda, drama sözcüğünün çıkış noktasının, Antik Yunan’da yapılan dinsel törenlere dayandığı görülmektedir.

Dran sözcüğünün Attia sözcüğü olup olmadığı tartışma konusudur. Dran ve drama sözcüklerinin anlamı üzerine çeşitli yorumlar yapılmıştır. Eleusis Mis Misterleri gibi ciddi dinsel törenler için dromena sözcüğünün kullanıldığı ileri sürülmüştür. Bu bağlam içinde dran, birşey yapmaya azmetmek anlamına gelmektedir ve bu anlamıyla tragedyanın asal öğelerini tarif etmektedir (Sevda Şener, Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi 1982: 269 Akt. Naci Aslan, 2007b: 13).

Yapılan incelemelerde dramanın kökenin çok eski tarihlere dayandığı savunulmaktadır. “Dram, eski Yunancada “bir şey yapma” ya da “yapılan bir şey” anlamında kullanılırdı. Bu sözcüğün eski Yunanca’daki bir başka anlamı da oynamaktır. Ancak antik tiyatronun gelişmesinden bu yana, bu kelime yalnızca herhangi bir kimsenin bir şey yapması değil, belli kimsenin, katılanlara anlamı olan bir şey yapmasıdır” (Nutku, 1983: 5 Akt. Naci Aslan, 2007b: 14).

Günümüzde de dramanın belirsiz bir terim olmasının sebeplerinden bir tanesi, bir bakıma ilk çağlarda çok farklı anlamlarda kullanılması olmasıdır. Bu nedendir ki dramanın tanımını yapmak oldukça güçtür.

Drama kavramının tam bir Türkçe karşılığı bulunmamaktadır. Sözcük olarak Yunanca “dran”dan türetilmiştir. Dran, yapmak, etmek, eylemek anlamını taşımaktadır. Drama ise eylem anlamını taşıyan, gene Yunanca Dramenon’un seyirlik olarak benzetmecisi biçimindeki kullanımıdır. Özellikle tiyatro bilimi çerçevesi içinde drama kavramı, özetlenmiş, soyutlanmış eylem durumları anlamını almıştır. Türkçe’de kullanılan “dram” kavramı ise Fransızca’daki sonu e ile biten “drama” sözcüğünden gelmektedir; o dile burjuva tiyatrosu anlamına geldiği halde Türkçe’de ve özellikle halk dilinde acıklı oyun anlamında kullanılagelmiştir. Oysa dramatik olan ya da drama, insanın her türlü eylem ve ediniminde yer almaktadır. Daha ayrıntılı bir tanımla, insanın insanla girdiği her türlü dolaysız, doğrudan ilişki etki tepki alışverişi, arada oluşan en az düzeyde bir etkileşim bile bir dramatik an ya da dramatik bir durumdur. Bu durum nesneler arasında bile saptanabilir, söz gelimi bir manzarada “dramatik” söz konusu olabilir (San, 2006: 46–47).

Günümüzün modern dramasının doğuşu, bir anlamda ilk insanın doğması ile başlamıştır. Çünkü insan var olduğundan beri ilk olarak ihtiyaçlarını karşılamak için bilinçsizce rol yapmış, sonrasında ise uygarlaşan toplumlarda rol yapmak, drama bir sanat biçimi haline gelmiştir.

Drama, bir konuyu kurgusal olarak yapmak, başka bir deyişle hayatı kurgusal olarak atölye ortamında yeniden düzenlemektir, şeklinde tanımlanabilir. Drama, dramatik bir sürecin, içeriğin atölye ortamında tiyatro teknikleri kullanılarak katılımcılar ile paylaşılmasıdır.

3.2. Eğitimde Dramanın Tarihçesi

Eğitimde drama 20.yüzyılın ilk yarısından itibaren başta İngiltere ve Amerika olmak üzere pek çok ülkede yaygınlaşarak günümüze kadar gelmiştir.

Kuzey Amerika’da yaygın olarak kullanılan ve İngiltere’de “eğitimsel drama” ya da “eğitimde drama” ile eş anlamlı olan drama yöntemi terimi, birlikte çalışan öğretmen ve öğrenciler tarafından yaratılan dramatik bir dünya ile ilgilidir.

Fakat bunun öncesinde dramanın öneminin kavranmasına bir bakıma, Fransız İhtilali başlangıç tarihi olarak verilebilir. Fransız İhtilalinden sonra ortaya çıkan yurttaşlık kavramı ile beraber insana verilen önem artmış ve eğitim alanında yenilemelere gidilmiştir. Eğitim kurumlarında çocuklar da “insanın küçüğü” olarak görüldüğünden, okullarda verilen eğitime yeni yön verme çabaları başlamıştır. Ama bunun öncesinde eğitimde drama ilk olarak 18. yüzyılda J.J. Rousseu ile ortaya çıkmıştır. Rousseu “Emile” adlı eserinde, çocukların doğada oyun oynayarak büyümeleri gerektiği gerçeği üzerinde durarak; oyun yolu ile çocukların içgüdüsel olarak çevreyi algıladıklarını ve öğrendiklerini öne sürmüştür. Ardından yaşanan Fransız İhtilali ve İngiltere’deki Viktoria Döneminin baskıları ve kuralları, eğitimde yeniliklere gidilmesine sebep olmuştur.

İngiltere’de eğitimde dramanın kullanımının öncüleri olarak Harriet Finley Johnson ve Henry Coldwell Cook’dan söz ederken, Amerika için ilk isim olarak Winifred Ward’dan bahsetmek gerekecektir.

Harriet Finley Johnson, çocukların doğal oyun oynama içgüdüleri ile doğrudan görerek ve yaparak daha iyi öğrendiklerine inanmış ve bunu savunmuştur. İngiltere’de bir köy öğretmeni olan Harriet Finley Johnson, *The Dramatic Method of Teaching* adlı eserinde dramatik eğitim programı üzerinde durmuştur. “Finley Johnson’ın yayını, teorik olmaktan çok bir öğretim deneyiminin tanımı niteliğindeydi; ama kitapta o dönem için devrim özelliği taşıyan ilginç anlayışlardan da söz ediliyordu” (Bolton, 1984: 11 Akt. Sıla Ay, 1997: 29).

Henry Coldwell Cook ise çocukların oynadıkları oyunların eğitimin temelini oluşturduğuna inanmış ve *The Play Way* (1917) adlı eserinde de bunu vurgulamıştır. “Cambridge Okul Müdür Henry Coldwell Cook, “oyun”u sahnedeki “oyuncu” düşüncesi ile kaynaştırarak, bugün eğitimde drama diyebileceğimiz kapsamlı bir programı betimleyen ilk kişi olmuştur” (Ay, 1997: 27). Cook’a göre oyun oynamak ve öğrencilerin oyun oynayarak kendiliğinden öğrenmeleri, eğitimin temel taşlarından biridir.

Henry Coldwell Cook ve Harriet Finley Johnson ile eş zamanlı olarak Amerika’da ise, eğitimde drama ile ilgili ilk adımları atanlardan biri olarak Winifred Ward karşımıza çıkmaktadır. Winifred Ward çocuklar ile doğaçlama drama çalışmaları

yapmaya başlamış ve böylelikle çocukların kendi oyunlarını kendilerinin üretmelerini amaçlamıştır.

Tarihsel süreçte yaşanan bu ilk gelişmelerin ardından, İngiltere ve Amerika’da yapılan çalışmaların hız kazandığı görülmektedir.

Anlaşıyor ki; İngiltere’de 20. yüzyılın başlarında Harriet-Finlay Johnson ve Caldwell Cook’un öncülüğünde drama sadece müfredatta bulunan konuların öğretilmesinde bir araç olarak kullanılmaktaydı. Winifred Ward ise, çocuğu her yönde eğitmek amacıyla dramayı hem belirli konuların öğretilmesinde bir araç, hem de yaratıcı bir eylem olarak kullanıyordu.

Peter Slade 1920’den itibaren çocuklarla drama etkinliklerini uygulamaya çalışmıştır. Özel bir teknik geliştirmiş ve bu tekniği *Çocuk Draması* (1954) adlı kitabında tanıtmıştır. Bu yayını ile beraber, Peter Slade drama alanında tümünden bir yeniliğe gitmiştir. Çocukların dramatik oyunlarından hareketle oluşturulan çocuk dramasının amaçları, çocuğun kişilik gelişimini sağlamak, dengeli ve mutlu bir birey yaratmaktır. Aynı zamanda, çocuğun kendinin en iyi öğrenme yöntemini keşfetmesi ve başarı standartlarını yükseltmesidir.

Çocuklar sıra dışı durumlarla karşılaştıklarında ve farklı roller üstelendiklerinde, yaratıcılık ve problem çözme gibi, gelişimleri için önemli olan becerileri kazanabilirler. Diğer taraftan, drama aracılığıyla, çocuklar belirli durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini ayırt edebilmek, sosyal kuralları anlamak gibi yeteneklerini geliştirirler ve eğlenerek öğrenirler.

1954’te Peter Slade, Finlay Johnson’ın “make believe play”ine doğallık boyutunu da katarak, kendiliğindenlik (spontaneity) ögesinin ve bugün kullandığımız anlamda doğaçlama tekniğinin işin içine girmesine ön ayak olmuştur. Kendiliğindenlik öğrencide dikkat yoğunluğunu, duyarlılığı ve imgeleme gücünü geliştirecekti. Rol yapma değil, yaşamsal beceri kazanma önemsenmeye başlanmıştı. 60’larda ise yeni eğilim “kendini bulma” idi. 1967’de Brian Way, sınıfta dramaya duysal yaşantıları ekledi. Way’in getirdiği yeni parola ise “bireyin bireyselliğini ön plana çıkarması” oldu (Tuluk, 2004: 10-12).

Peter Slade’in bu yaklaşımının ardından, Brian Way dramayı öğrencilerin kişilik gelişimin temeli olarak görmüş ve *Development Through Drama* (1967) adlı eserinde bu düşüncelerini kaleme almıştır.

Dramadaki bu farklılaşmanın ardından, 1960'larda Dorothy Heathcote İngiltere'de, Viola Spolin ise Amerika'da dramayı eğitici bir araç olarak yorumlamışlardır.

Dorothy Heathcote, sistematik bir disiplin olarak geliştiğinden beri drama tarihinde dramanın bir öğretim yöntemi olarak kullanılması gerektiği fikrinin önemli temsilcilerinden birisi olmuştur. 1960'lı yılların ortalarından itibaren görüşlerini geliştirmeye başlayan Heathcote bir anlamda Harriet - Finley Johnson'ın drama alanındaki görüşlerine yeniden ruh katmış, dramayı eğitsel bir ortam olarak tanımlamıştır. Harriet - Finley Johnson'ın görüşlerine ek olarak, Dorothy Heathcote dramayı eğitsel bir ortam olarak tanımlamıştır. Heathcote, Peter Slade'in önemli temsilcilerinden biri olduğu, başlı başına bir sanat biçimi olarak drama anlayışının içerikten yoksun olduğunu düşünerek, içeriği olmayan dramayı anlamsız olarak yorumlamıştır.

Yönetmen, oyuncu ve aynı zamanda tiyatro yönetmeni olan Viola Spolin ilk kez *Tiyatro Oyunları* ile oyunculuğu öğretme yöntemini yaratmıştır. *Improvisation fort the Theatre* (1963) adlı eserinde, bir dizi tiyatro oyunu sunarak görüşlerini kaleme almıştır. Viola Spolin'e göre oyun ile öğrenme sağlanır ve var olan yetenekler gelişir.

Türkiye'de ise dramanın gelişimi ilk olarak İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun 1910 yılında Eğitim Bakanlığınca pedagoji eğitimi alması için Fransa, İngiltere, Belçika ve Almanya gibi Avrupa'nın çeşitli ülkelerine gönderilmesi ile başlamıştır. Baltacıoğlu Avrupa'daki drama gelişmelerini incelemiş ve dönüşünde Türkiye'de dramanın temel taşlarını oluşturmuştur.

Eğitsel dramanın tarihinde yaşanan bu gelişmeler, drama kavramının içeriğini zenginleştirmiş ve gelecek olan yeniliklere ışık tutmuştur. Yapılan bu çalışmalar, günümüzde dramanın öneminin daha kolay kavranmasına ve dramaya farklı bir bakış açısı getirilmesine yardımcı olmuştur.

3.3. Eğitimde Dramanın Önemi

Drama, eğitim alanında öğrencilere keşfetme, konuşma, uğraşma, kabul etme, reddetme ve etrafındaki karmaşık dünyayı anlamasını sağlayan oyunlar üzerine kurulu olan bir sanat süreci olarak tanımlanabilir.

“Drama, katılımcıların kendileri ya da bir başkasını hayali bir durumda canlandırmalarını gerektiren bir etkinliktir. Bu yüzden, drama “... mış gibi yapalım” dünyası ile ilgilenmektedir” *(Holden,1981: 89–102). Drama, kişiye kendisini hayal gücü ve anıları yardımıyla oluşturacağı dilsel ve bedensel anlatımlarla ifade etme olanağı sunmaktadır.

Drama O’Neill’in *(1995: 11) belirttiği gibi, öğrenenlerin ‘meseleleri, olayları ve ilişkileri’ keşfetmeleri için onları hayal güçlerini kullanmaya zorlayan ‘öğrenme biçimidir.’ Bu teknik daha çok, hayal gücünü keşfetmek için eğitici bir araç olarak geliştirilmiştir, McCaslin *(1999: 14) ‘hayalgücünü’ yaratıcı dramının sahip olduğu değerlerden biri olarak belirtmektedir.

Dramanın gelişmesindeki temel düşüncenin çıkış noktası, çocuğun gelişim sürecinde oyuna duyduğu ihtiyacın çok önemli olduğunun farkına varılmasıdır. Eğitimciler bu ihtiyacın farkına vardıkları zaman, eğitimde dramının kullanılmasına daha fazla önem verilmeye başlanmıştır.

Maley ve Duff’a *(1984: 43) göre, “drama hayal gücü ve enerjiyi serbest bırakmaktadır ve bu da eğitimsel bir amaç olarak kabul edilebilir”. Fernandez ve Coil

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır

*(1986: 19)'de şöyle belirtirler: Drama öğrencileri hassasiyetlerini ve hayal güçlerini sınamaları için teşvik eder ve bu da eğitimi daha gerçekçi ve anlamlı kılar.

Eğitimsel bir araç olarak drama, çocuğun sosyal, entelektüel ve dilbilimsel gelişimini güçlendirmektedir. *(Dougill, 1987: 8). Dramanın dil gelişimi, kişisel farkındalık, grup çalışmaları, duyumsa farkındalık ve hayal gücü gelişimini merkez aldığı vurgulanmaktadır.

Mordecai *(1985: 13) e göre, drama motivasyonu artırır ve sıkı çalışmak için gerekli olan güdülenmeyi sağlar. Drama etkinlikleri amaçlı olma eğilimindedir. Öğrenci iletişim kurma ihtiyacının farkına varır ve verilen görevin üstesinden nasıl geleceğine odaklanır, çünkü drama öğrenciye anlamlı bir bağlam sunar.

Drama sorumluluk duygusunu ve öğrenciler arasındaki yardımlaşmayı güçlendirmektedir. Drama etkinlikleri grup çalışmasını temel aldığından, öğrenciler, bir gruba ait olma ve görevi tamamlama bilinci edinirler. Öğrenciler birlikte çalıştıkça, özsaygı hisleri de gelişmektedir.

Dramanın sağaltıcı bir etkisi vardır. Öğrencilerin duygusal ve davranışsal problemlerini çözmelerine yardımcı olur. Çocukların enerjilerini harcamalarının utangaç ve grup çalışmasında başarılı olamayan çocukların katılım göstermelerini desteklemenin bir yoludur.

Fernandez ve Coil *(1986: 18) dramanın öğrencilerin hassasiyet ve hayal güçlerinin farkına varmalarını desteklediğini belirtirler. Öğrenciler teatral etkinliklere katıldıkları zaman, egolarını geçici olarak askıya alırlar. Genellikle kendilerinden farklı durumları

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır

ortaya koyan rolleri almaları vasıtasıyla, bir tecrübe edinmeleri gerekir. Örneğin; rol yaparken, bir öğrenciye başkalarının duygularını anlama ve onlarla bir bağ kurma şansı verilir. Bu durum, öğrencideki empati duygusunu güçlendirir, çünkü öğrenci

kendisinden öteye de bakmayı öğrenir. Drama öğrencide ahlaki ve sosyal özellikleri güçlendirir.

“Drama öğretmeni, öğrencilerin gereksinimlerini, öğrencilerini derse hazırlayarak karşılar” *(Mordecai,1985: 14). Drama etkinlikleri öğretmenin, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini algılamasına olanak sağlar, çünkü öğrenciler kendilerini drama etkinlikleri sayesinde açıkça ifade ederler. Bu etkinliklerin sağladığı sürekli geri bildirimler sayesinde, öğretmen daha etkili bir öğrenme ve öğretim için daha etkili stratejiler belirleyebilir.

Dramada öğrenciler öylesine üretkenlerdir ki, ders işlemekten çok, bir sanat dalı ile uğraşıyorlarmışçasına keyif alırlar.

3.4. Yabancı Dil Eğitiminde Drama

İkinci bir dili kullanabilmek için öğrenme, birçok yönden bambaşka bir insan olmak için öğrenmeye benzer. *Tiyatro Sanatı ve İkinci Dilleri Öğretme* başlıklı bir kitapta Stephen M. Smith, rol yapma ve ikinci dil öğrenimi arasındaki paralellikleri saptar. Smith’e göre, hem dil öğrencileri hem de aktörler başkalarına bir mesajı iletmeye eğilimlidir. Başarılı olabilmek için her ikisi de ne gibi bir mesajın uygun olduğuna ve nasıl ileteceğine karar vermelidir ve daha sonra izleyicileri tarafından anlaşılabilmesi için, yetenekli bir şekilde icra etmelidir. Smith *(1984:2) bir dil öğretmenin rolünü, bir tiyatro yönetmeninkine benzer görür ve “Öğretmen, yönetmen

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır

gibi, yardımcı bir sahne yaratma ve öğrencileri başarılarının erişimi, kısacası etkili iletişim, doğrultusunda yönetmeye çalışmalıdır” şeklinde benzetme yapar.

Son yıllarda dil öğretiminde çok şey değişmiş olmasına karşın Sözcük Bilgisi+ Temel Yapılar= Dil inancı hala hemen hemen bütün yabancı dil öğretim programlarının temelinde yatmaktadır. Bu çizgilerdeki eğitim anlayışı dilin tek bir yönünü göz önüne alır: bilişsel yönünü. Ama dil sadece zihinsel bir olgu değildir. Zihnimiz bedenimize bağlıdır, bedenimiz de zihnimize... Zihin çok seyrek olarak duygu etkeni olmadan hareket eder ki genellikle öğretim malzemelerinde eksik olan bu etkidir” (Ay, 1997: 32).

Bu noktada; drama tekniğinin yabancı dil öğretiminde kullanılması, geleneksel yöntemlerde bulunmayan, duyguları da öğretime katarak işlenen konun öğrenciye aktarılmasını sağlamaktadır.

Eğer dil öğretmedeki amaç sadece günlük durumlarda dili kullanabilen değil, aynı zamanda yabancı kültüre uygun bir şekilde davranan öğrenciler yetiştirmekse, şu çok açıktır ki, yaklaşımımız dil öğretimi kadar davranışı da içermelidir. Drama, ikinci dili iletişim için kullanmada öğrencilere daha bütünsel tecrübeler kazandırarak, yapma ve konuşma üzerine yoğunlaşır. Drama teknikleri, dildeki uzmanlıklarını geliştirmelerini desteklemek amacıyla kendi konuşmalarını doğaçlama yazmalarına imkân tanıyarak ve hedef dilde insanlarla duygudaşlık kurmalarını sağlayarak ve kültürü de buna dâhil ederek; öğrencilere bütün bedenleriyle iletişim kurmayı, kendi hayallerini, deneyimlerini ve kişiliklerini yazmayı öğretme potansiyeline sahiptir.

Drama tekniğinin yabancı dil sınıflarında kullanılması ile öğrenciler sınıf ortamında yaratılmış kurgusal dünya ile yabancı dil becerilerini geliştirerek, hedef dilde kendilerini, kavram yeteneklerini geliştirebilirler. Tiyatroda olduğu gibi dramatik, seviyeli, yoğun ve derinden etkileyici ortamla bir karşılaşma sağlamak için dramayı en iyi şekilde kullanmak mümkündür. Dil öğreniminin hem kişisel hem de sosyal davranış olduğu göz önüne alınırsa, öğrencilerin hem kişisel hem de sosyal becerilerinin gelişimi dikkate alınmalıdır.

Öğrencilerin yeni dünya görüşleri edinebilmeleri, bunu yaparken rol oynamaları, karşılaştıkları yeni durumlarda hedef dili kullanabilmeleri yabancı dil eğitiminin en önemli amaçlarından birisidir.

Her öğrenci bir diğerlerinden farklı öğrenme şekillerine sahip olabilir. Bir öğrenci görsel olarak öğrenirken başka bir öğrenci kulakları, elleri, vücudu ya da duygularıyla bilgiyi edinebilir. Öğrencilerin öğrenme şekilleri birbirlerinden farklı olduğu için zeka tipleri de farklıdır. Böylece, bir dersi hazırlarken tüm bu farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Drama öğrenciyi entelektüel, fiziksel ve duygusal olarak içine aldığı için her bir farklı öğrenme şekline ve zekaya önem vermeleri için öğretmenlere yardımcı olur.

Drama, öğrencilerin farklı öğrenme şekilleri için uygundur. Dramatik yapı her çeşit öğrenci için uygundur. Bilgiyi farklı şekillerde alır ve işleriz; en önemlileri görme, duyma yoluyla olanlardır. Bu kanallardan biri her birimizde daha baskın olmaya yatkındır. Öğrenciler dramatize ettiklerinde tüm kanalları kullanırlar ve her bir öğrencinin ilgisini kendisine uyan ya da onun için en iyisi olan konu çeker. Bu sınıftaki tüm çocukların etkinliklere aktif olarak katılması anlamına gelir ve dil, her biri için en uygun olan kanal aracılığıyla edinilir.

3.4.1. Sözel Yetiler Açısından Dramanın Önemi

Yabancı dil öğrenen öğrencilerin yaşadığı en büyük güçlüklerden biri, hedef dilde konuşabilmek ve söylenenleri anlayabilmektir.

Öğrenci, bir diyalogu sesli okuduğunda sözcükler önce gözüne oradan da ağzına az bir öğrenme sonucunda geçer. Eğer konuşmadan okur, bakar daha sonra söylerse sözcükler ağza ulaşmadan önce gözlerden beyne gider ve öğrenilir (West, 1960: 65 Akt. Ay, 1997: 76).

Yabancı dil eğitiminde kullanılan drama teknikleri, öğrencinin dinleme ve konuşma yetilerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Öğrenciler, drama teknikleri aracılığıyla öncelikle dinleyerek ardından ise dinlediklerini uygulayarak yani konuşarak hedef dilde konuşabilme, sözel iletişim kurabilme yetilerini geliştirebilmektedirler.

Dinleme öğretiminde amaç öğrencilerin amaç dildeki sesleri tanımak, bir bağlam içinde yer alan vurgulama ve tonlamaların neden olduğu anlam değişikliklerini fark etmek ve en önemlisi de konuşmacıdan gelen mesajı tam ve doğru olarak anlamasını sağlamaktır. Normal hızla konuşulduğunda,

konuşmacıdan gelen mesajın anlaşılmasında en küçük ayrıntıların anlaşılmasından çok genel bir bilginin alınmış olması çok önemlidir (Demirel, 2008: 98).

Drama, anlamlı bir iletişim üretmenin en iyi yollarından biridir. Öğrencilerin kendi kişiliklerini dahil ederek kullandıkları basit iletişim yollarına sahip olmasını sağlar. Dramada öğrenciler olayın tam merkezinde oldukları için, diğerlerini dinlemek ve bağlama ilişkin ifadeler üretmek zorundadırlar. Böylece dinleme ve konuşma yeteneklerini geliştirebilmektedirler. Sınıf içinde yaratılan dramatik ortamda kendi problemleriyle uğraştıklarından, iletişim sürecine katılmada özgüven sahibi olurlar.

3.4.2. Dilbilgisi Açısından Dramanın Önemi

Yabancı dil öğretiminde, çağdaş yöntemlerin ortaya çıkması ile geleneksel yöntemlerden uzaklaşmıştır. Artık yabancı dil öğretiminde özellikle “iletişimsel yaklaşım” ın benimsenmesiyle dilbilgisi kuralları ezberletilmemekte, bunun yerine daha farklı teknikler kullanılmaktadır. Fakat bir dili doğru kullanabilmek için o dile ait dilbilgisi kurallarını biliyor olmak gerektiği de yadsınamaz. Dilbilgisi kuralları, hedef dilin doğru olarak okunmasını, yazılmasını ve konuşulmasını sağlayan gerekli olan bilgilerin tamamını içermektedir.

Çağdaş yöntemlerde dilbilgisi, geleneksel yöntemlerde olduğu gibi ezber tekniği kullanılarak değil öğrenci merkezli teknikler aracılığıyla öğretilmektedir. Bu tekniklerin en önemlisi olarak karşımıza drama teknikleri çıkmaktadır. Çünkü dilbilgisi kurallarını fark etmeden, oyunlar oynayarak öğrenmek her öğrenci için idealdir. Aksi bir anlayış, öğrencin dersleri sıkıcı ve zor bulmasına yol açacaktır.

Özellikle genç öğrenciler, dilbilgisi kurallarını farkına varmaksızın öğrenmeyi tercih etmektedirler. Ayrıca, hangi yaşta ve eğilimde olursa olsun çoğu öğrencinin dilbilgisi konusunda bildiklerini hayat geçirmekte zorlandığı bir gerçektir (Gerngross&Puchta, 1992: 2 Akt. Ay, 1997: 87).

Bu bağlamda, sınıf içinde kullanılan drama teknikleri ile öğrenciler yaşayarak öğrenme şansı elde edeceklerdir. Böylelikle dilbilgisi kurallarını hem daha kolay hem de kalıcı bir şekilde öğrenebileceklerdir.

3.4.3. Sözcük Dağarcığı Gelişiminde Dramanın Önemi

Yabancı dil öğretiminde, öğrencilerin hedef dili en iyi şekilde kullanarak, akıcı bir biçimde iletişim kurabilmelerini sağlayan en önemli etkenlerden biri de sözcük bilgisidir.

Geleneksel yöntemlerde, ezberletilerek öğretilen sözcükler, öğrencilerin belleğinde yer etmediğinden, gündelik hayatlarında bu sözcükleri kullanmakta zorlanmaktaydılar. Günümüzde kullanılan çağdaş yöntemlerde ise artık öğrenciler sözcükleri ezberlemeden, anlamlı bağlamlarda kullanarak öğrenmektedirler. Bu anlamlı bağların oluşturulmasında drama tekniklerinin kullanılması önem taşımaktadır. Çünkü sınıf içinde kullanılan drama teknikleri öğrencilerin gündelik hayatlarından kesitler sunarak kullanılır. Örneğin, mutfak eşyalarının hedef dildeki karşılıklarının öğretildiğini varsayalım; öğrenciler mutfaktaymış gibi bir ortam yaratılarak, kullanması gereken eşyaları hedef dildeki karşılıkları verilerek öğretilir. Öğrenciler, bundan keyif alırlarken, yeni öğrendikleri sözcükler ise belleklerinde yerlerini alır. Yaşayarak öğrenme bu şekilde gerçekleştirilerek, işlevsel bir anlam kazanmaktadır.

3.4.4. Yazınsal Becerilerin Kazanılmasında Dramanın Önemi

Yabancı dil eğitiminde, hedef dilde yazıyor ve okuyor olabilmek önemlidir. Özellikle de öğrencilerin hedef dilde konuşurlarken gözden kaçan kuralları ve hataları görerek düzeltmeye gidilebilmesi için önem taşımaktadır. Fakat öğrencilerin yazınsal metinler ile ilgili kaygıları bu konuda zorluk yaşmalarına neden olmaktadır. Ay (1997: 90–91) de bu kaygıları dört ana başlık altında toplamaktadır:

1. Motivasyon Sorunları
2. Anlayış Sorunları
3. Yorum Yapma Sorunu
4. Yanlış Okuma Tutumu

Yazınsal becerilerin geliştirilmesinde kullanılacak olan drama teknikleri ile öğrencilerin motivasyon sorunu ortadan kalkacaktır. Çünkü ders, öğrencilerin dikkatini çeken bir konu ile işlenecektir.

Öğrencide kaygı uyandıran, yanlış anlama, yanlış yazma, yanlış yorum yapma gibi korkular ise grup çalışmaları ile giderilecektir. Çünkü uygulanan drama etkinliklerinde grubun tüm elemanlarıyla birlikte çalışılacaktır. Böylelikle öğrenci sadece kendinin değil, arkadaşlarının da hata yaptığını görerek bu kaygısını giderecektir.

BÖLÜM IV

İLETİŞİMSEL YAKLAŞIMDA DRAMA TEKNİĞİNİN KULLANIMI

Çalışmamızın bu bölümünde İletişimsel Yaklaşımın özelliklerinin üzerinde durarak iletişimsel etkinliklerin önemini vurgulamaya çalışacağız. Yine bu bölümde, Fransızca dil sınıflarında drama kullanımında dikkat edilmesi gereken konuların üzerinde duracağız.

4.1. İletişimsel Yaklaşımın Özellikleri

İlk iki bölümde incelediğimiz gibi tarihsel süreçte, dil öğretim yöntemlerinde pek çok süreçten geçilmiştir. Yeniliğe gidilmesinin nedenleri, her zaman öğrencilerin hedef dili gerçek yaşamlarında iletişim kurabilmek için kullanabilmelerini sağlamak olmuştur.

İkinci dil eğitiminde “İletişimsel Yaklaşım” son yıllarda büyük önem kazanmıştır. Çağdaş yaklaşımlardan “İletişimsel Yaklaşım” ın yabancı dil öğretiminde değişikliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Böylelikle, öğrenci artık sınıf içi dil öğrenimi sürecinde etkin katılımcı olarak görülmektedir. “İletişimsel Yaklaşım”ı benimseyen öğretmenlerin; kişisel öğrenimi, özgün durumlarda grup çalışması ve sınıf içi eğitimi destekleyen etkinlikleri kullanması beklenir. Bu da öğretmen için kolay olmayan bir yükümlülüktür.

Brown ^{*}(2000: 245) İletişimsel Yaklaşımın genel belirleyici özelliklerini şu şekilde belirtir:

^{*} Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

- 1- Dil, dilbilgisel yeterlilikle sınırlı değildir.
- 2- Bu yaklaşımda dil teknikleri, anlamlı amaçlar için dilin işlevsel, özgün, faydalı olanla bağlanabilmesi için tasarlanmıştır.
- 3- Akıcılık ve doğruluk, iletişimsel tekniklerin temelinde yatan tamamlayıcı ilkeler olarak görülür.
- 4- İletişimsel yaklaşımın kullanıldığı sınıflarda öğrenciler dili verimli bir şekilde kullanmak zorundadır.

İletişimsel Yaklaşım'ın dil öğreniminin amacının, iletişimsel yeterlilik olduğunu savunan inançlar ve kuramlarla yakın bir ilişki içinde olduğu çıkarımı yapılabilir. Bu bağlamda, iletişimsel yeterlilik; sadece dilin dilbilgisi kurallarını bilmek ve dilbilgisi açısından doğru cümleler oluşturabilmek değil, aynı zamanda konuşma sırasında bu cümlelerin ne zaman, nasıl ve kime karşı kullanılacağını bilmesidir.

Diane Larsen Freeman *(2000: 128)'e göre iletişimsel yeterlilik, verilen sosyal bir bağlamda dili uygun şekilde kullanabilmeyi gerektirir. İletişimsel yaklaşım bu yeterliliği geliştirmeyi amaçlar. Buradaki düşünce dil bir dilbilgisi, sesbilim ve sözcük bilgisi değil, sadece iletişimsel durumlar içerisinde kullanılacak iletişimsel araçlar takımındır.

“İletişimsel Yaklaşım” dil öğretimi ve öğreniminin “ne olduğu” ve “nasıl gerçekleştiğini” ele almaktadır. “Ne olduğu” ile kast edilen şey, öğretilecek dersin içeriğidir. Burada vurgu; dil yapılarını, biçimlerini ve sözcüklerini öğretmekten çok, dilin anlamlı bir iletişim için kullanılması üzerinedir. Yine de bunun vurgulanması, dilin dilbilgisel ve anlamsal boyutunun göz ardı edildiği anlamına gelmez. Hatta bu iki öğenin, dil öğretiminde İletişimsel Yaklaşımın kullanılması bağlamında önemli yerleri vardır.

İletişimsel Yaklaşımda, öğrencilerin dilsel ihtiyaçları göz önünde bulundurulur. Sonuç olarak da, öğretim ve öğrenimin ne olduğu sorusuna, dildeki iletişimsel beceriler doğrultusunda cevap bulunur. Örneğin; dili mantıklı, kesin ve uygun bir şekilde kullanma becerisi bunlardan biridir. Ayrıca, etkili iletişim, bireylerin sahip olmaları gereken en önemli becerilerden biridir. Yenilikçi ve etkili dil becerileri, etkili iletişimin

önemli bir gerekliliğini oluşturmaktadır. Etkileyici dil unsurlarından birisi de konuşma becerisidir.

Dil insanlar arası etkileşimin birincil ögesidir. Kişiler arası bir etkinliktir ve toplumla açık bir ilişkisi vardır. Bu anlamda, dil çalışmaları, dilin bağlam içindeki işlevine, hem dilbilgisel bağlamda hem de sosyal ya da durumsal bağlamda bakmak zorundadır.

Dil öğretiminin ve öğreniminin nasıl gerçekleştiği konusu ise, bilinçsiz “edinim” ve dili iletişim yoluyla bilinçli bir şekilde “öğrenme” süreçlerinde kullanılan özel teknikler ve yöntemler ile ilgilidir. Brumfit *(1984: 57)’ e göre; dili akıcı ve yanlışsız bir şekilde kullanan kullanıcı, iletişimsel etkinliklerin kullanımıyla desteklenebilir.

4.1.1. İletişimsel Yeterlilik ve İletişimsel Etkinlikler

Bir dil bilmenin ne olduğunu yansıtan bu kuram, Chomsky’nin öncelikli olarak soyut dilbilgisel bilgiyle ilgilenen yeterlilik görüşünden çok daha kapsamlı bir görüş sunmaktadır. Chomsky’nin İletişimsel Dil teorisinde onaylanan diğer bir dilbilimsel iletişim kuramı ise Halliday’in dil kullanımının işlevsel tanımıdır. Çocukların ilk dillerini öğrenirken uygulanan yedi temel işlevi tanımlar. *(Richards ve Rodgers 2001: 160)

- 1- Araç işlevi: bir şeyler anlamak için dili kullanmak
- 2- Düzenleyici işlevi: başkalarının davranışlarını kontrol etmek için dili kullanmak
- 3- Etkileşimli işlevi: başkalarıyla etkileşim yaratmak için dili kullanmak
- 4- Kişisel işlev: kişisel duygu ve anlamları ifade etmek için dili kullanmak
- 5- Bulgusal işlev: öğrenmek ve keşfetmek için dili kullanmak
- 6- Yaratıcı işlev: hayal dünyası kurmak için dili kullanmak
- 7- Anlatımsal işlev: bir bilgi sunabilmek için dili kullanmak

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

İletişimsel yeterlilik, iyi bir iletişim için çok önemlidir. Hymes'in iletişimsel yeterlilik kuramı; bir konuşmacının, bir konuşma topluluğu içinde iletişimsel olarak yeterli olabilmesi için ne bilmesi gerektiğinin bir tanımıydı. Hymes'in görüşüne göre iletişimsel yeterlilik edinen bir insan, dil kullanımı için bilgi ve becerinin ikisini birden aşağıdakilere göre edinir:

- 1- Resmi olarak bir şeyin olanaklı olup olmadığı ve ne dereceye kadar olanaklı olduğu
- 2- Bir şeyin uygulanmasının elverişli olması sayesinde olanaklı olup olmadığı ve ne dereceye kadar olanaklı olduğu
- 3- Bir şeyin, kullanılan ve değerlendirilen bağlamla ilişkisinde uygun olup olmadığı ve ne derece uygun olduğu
- 4- Bir şeyin gerçekten yapıp yapılmadığı *(Richards ve Rodgers 2002: 159)

İletişimsel etkinlikler, dil öğretiminde iletişimsel yaklaşımlar bağlamında kullanılan tekniklerdir. Oyunlar, alıştırmalar, uygulamalar ve hedef dilin kullanılmakta olduğu oyunlar, alıştırmalar, uygulamalar ve hedef dilin kullanılmakta olduğu projeler; bu tarz etkinliklere örnek olarak gösterilebilir. Bu etkinlikler dili kullanarak bir şeyler yapmayı içermektedir. Örneğin; seçimler yapma, bilgi boşluklarını değerlendirme ve birbirine bağlama. İletişim sağlamak için kullanılan dil, kullanım temelli etkinlikler ve karşılıklı konuşmalar ile sınırlandırılmamıştır ve dinleme, konuşma, okuma, yazma ya da iki ve ya daha fazla becerinin bir arada kullanılması yöntemlerini de içerebilir.

İletişimsel etkinliklerin belirli özellikleri şöyledir;

1. Bu etkinlikler belli bir amaç dahilinde kullanılmaktadır.
2. Bu etkinlikler karşılıklı etkileşime açıktır. Etkinlikler genellikle başkaları tarafından yönetilir ve genellikle bazı tartışma, irdeleme türlerini içermektedir.
3. Bu etkinliklerde özgün ders malzemeleri kullanılmaktadır. Öğrencilerin dili kullanmak zorunda oldukları durumlar, mümkün olduğunca gerçekçi olmalıdır. Verilen örnekler de özgün olmalıdır.

İletişimsel Etkinlikler kullanılırken bazı noktalar üzerinde özellikle durulması gerekmektedir;

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

Öğrencinin hedef dili kullanarak gerçekleştirmek isteyebileceği etkinliklere odaklanması sağlanmaktadır. Örneğin; dinleme öğretiminde, görev bir uçağın iniş ve kalkış saatlerini dinlemek olabilir.

İletişim sürecinde, bütünün bağlamı üzerinde çalışmak gereklidir. Çok çeşitli içerikler öğrenme sürecinde tek tek analiz edilmediği sürece, iletişim sağlanamaz. Örneğin, öğrenciye çeşitli selamlaşma şekillerinin içeriğini öğretebilirsiniz, ancak istenen durumda bu içeriği doğru bir şekilde kullanıp kullanamayacağının garantisi yoktur.

Bilgi boşluğu, seçim, geri bildirim öğeleri öğrencinin hedef dilde iletişim sağlama becerisini geliştirmek için olabildiğince çok tekrarlanmalıdır.

Öğrenciler ancak iletişimsel etkinlikleri tekrarlırsa iletişim kurmayı öğrenebilirler. Bu nedenle öğretmenin rolü değişkendir. Bu aşamada öğretmen, öğrenme sürecinde baskın değildir. Öğretmen, öğrencinin kendi öğrenim sürecinde aktif bir rol oynamak için ihtiyaç duyduğu bütün yardımı sağlamak için bulunmaktadır.

Dil yeterliliği bağlamında öğrenme sürecinin değişik aşamalarında, farklı şeylere “hata” olarak yaklaşmaya karar verip vermemede esnek olmak gerekmektedir.

İletişimsel etkinlikler, iletişimsel yaklaşımın hedeflerinden biri olan iletişimsel yeterliliği sağlamak için kullanılan tekniklerden biridir. Bu yaklaşımın özü, sınıftaki –ve daha uzun vadede- toplum içindeki başka bir kişiyle iletişim kurmaktır. Sınıf içinde uygulanan drama, iletişimsel bir etkinlik olarak kabul edilebilir, çünkü öğrenciler arasındaki iletişimi güçlendirir ve çeşitli “.... gibi yapmak” durumlarında hedef dili kullanma olanağı verir.

4.2. Fransızca Sınıflarında Dramanın Kullanımı

Yabancı dil öğrencilerinde, Fransızca’ya yeni başlayanlar için genel kanı hep Fransızca’nın zor bir dil olduğu yönündedir. Fransızca’nın zor bir dil olarak

bilinmesinin en önemli nedenlerinden biri yabancı dil derslerinin günümüzde hala geleneksel yöntemler ile sıkıcı bir şekilde sürdürülüyor olmasıdır.

Türkçe ile farklılıkları oldukça fazla olan Fransızca'nın öğretiminde, öğretmenlerin sınıf içinde öğrencilerin motivasyonunu yüksek tutması, dikkatlerini konunun üzerinde toplaması ve her şeyden önemlisi, öğrencilerin yabancı olduğu dilbilgisi kurallarını öğrenerek bu kuralları düzgün bir şekilde gerçek hayatta kullanarak iletişim kurabilmelerini sağlaması gerekmektedir. Bu nedenle verilen eğitimin geleneksel yöntemlerden uzak, çağdaş yöntemler kullanarak yapılması gerektiği düşünülebilir.

Via'ya göre *(1985: 14), drama dil öğretiminde orta çağdan beri kullanılmaktadır. Biçim alıştırmaları yerine anlamlı iletişimsel etkinliklerin önem kazanması, dil öğretiminde drama kullanılması konusundaki düşüncelerin değişmesine neden olmuştur.

İkinci yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde drama pek çok farklı amaç için kullanılabilir.

1. Öğrenciler drama etkinlikleri ile öğrendikleri kalıpları anlamlı durumlarda kullanmayı öğrenirler. Drama, sınıf içi ve sınıf dışındaki gerçek ve hayali durumlarda Fransızca'nın uygun bir bağlama yerleştirilmesini sağlar. Drama etkinliklerinin uygulandığı sınıflarda Fransızca, anlamlı durumlar bağlamında keşfedilir, denenir ve uygulanır.
2. Drama etkinlikleri Fransızca'nın pekiştirilmesinin bir yolu olarak kullanılabilir. Rol yapma ve iletişimsel oyunlar, sözcük ve cümle yapısı bilgilerini edinmede, akılda tutmada ve pekiştirmede yardımcı olur.
3. Drama sözlü iletişimi güçlendirir. İletişimsel Yaklaşımın kullandığı bir teknik olarak drama, öğrencilere Fransızca'yı anlamlı ve doğru bir şekilde kullanma fırsatı verir. Maley ve Duff *(1984: 12) dramanın, bazı unutulmuş duygusal içerikleri dile tekrar kazandırdığını belirtirler. Uygunluk ve anlam, dilin biçim

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

ve yapısından çok daha önemlidir. Drama, anlam ile başlayıp dilbilgisel yapı yönünden ilerleyen süreci tersine çevirerek, yeniden durum bütünlüğü sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Bu da, dil öğrenimini daha anlamlı kılar ve öğrenciyi gerçek yaşamdaki durumlara hazırlar.

4. Fransızca'yı öğrenmek, farklı drama tekniklerinin kullanımı ile gerçekleştirilerek desteklendiği zaman, eğlenceli, güdüleyici ve anlamlı olmaktadır. Ayrıca, böylelikle öğrenci Fransızca'yı konuşabildiğini görmekte ve kendine güven kazanmaktadır.
5. Drama etkinlikleri kullanıldığı zaman, farklı becerilerin bir arada kullanılması gereken durumlarda ortaya çıkan problemler büyük ölçüde azılır. Drama etkinlikleri sırasında, dil becerisi daha iyi olan öğrenciler daha çok dilsel iletişim gerektiren ana rolleri üstlenirken, dil becerisi daha zayıf olan öğrenciler de dilbilgisel yeteneklerinin eksikliklerini vücut dili ve genel rol yapma yeteneğinin çokça kullanıldığı dil ötesi iletişim ile telafi ederler.
6. Dil öğretiminde, öğrencilerin yaratıcı ve sezgisel derinliğine de başvurmak gerekmektedir. Drama etkinlikleri öğrencinin süreç içinde etkin bir rol almasını mümkün kılar. Bu etkinlikler sadece zihinsel süreci değil, aynı zamanda öğrencinin bütün kişiliğini de kapsamaktadır. Öğrenci göreve odaklandığında ve hedef dili kullanmaya güdülendiğinde, etkili bir öğrenme gerçekleşmiş olur.

Sonuç olarak, ikinci yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde dramanın kullanımı ve drama etkinlikler, iletişimsel yaklaşım ilkelerine bağlı kalmaktadır. Amaçlardan biri, öğrencilerin iletişimsel yeterlilik sağlamasıdır. Drama tekniklerini savunanların beklentisi, öğrencinin daha yaratıcı ve duyarlı olmasıdır, çünkü öğrenci ikinci yabancı dil olarak Fransızca öğrenimi sürecinde kendine daha çok güvenen bir birey olmaktadır.

4.2.1. Fransızca Sınıflarında Drama Uygulama Süreci ve Süreçteki Öğeler

İkinci dil Olarak Fransızca öğretilen sınıflarda drama tekniğinin kullanılmasında belirleyici bir süreçten söz etmek gerekmektedir. Bunun yanı sıra bir drama etkinliği

oluştururken dikkat edilmesi gereken bir yapılandırma ve drama sürecine dahil olan öğeleri de vurgulamakta fayda vardır.

4.2.1.1. Drama Etkinliğindeki Öğeler

Fransızca sınıflarında uygulanacak olan drama uygulamalarında / etkinliklerinde dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri süreç içerisindeki öğelerdir. Sınıf içinde yapılacak olan drama etkinliğinin en iyi sonucu verebilmesi ve sürecin olumlu geçmesi için dikkat edilmesi gereken dört temel öğe bulunmaktadır: Fiziki Çevre, Katılımcılar, Uygulama ve Lider (Öğretmen).

Fiziki Çevre: Alışlagelmiş sınıf düzeninden farklı olarak sıraların ve öğretmen masasının bulunmadığı bir sınıf ortamı hazırlanmalıdır ki, dramanın temelini oluşturan hareket kavramı öğrenciler tarafından tam anlamı ile yerine getirilebilsin.

Açık bir alana gerek duyulmasının nedenlerinden biri, bu etkinliklerde hareket etmenin önemli bir yeri olmasıdır. İkincisi, konuşulan kişiyi görmenin, ona yaklaşmanın ya da ondan uzaklaşmanın ve dokunmanın da büyük önemi vardır. Hepsinden önemlisi, sadece sorulara yanıt vermek değil, iletişim kurabilmek için böyle bir düzenlemenin şart olmasıdır. Diğer insanların sadece enselerini görerek böyle bir iletişimi sağlamak hiç de kolay değildir * (Maley and Duff, 1984: 18-19).

Öğrencilerin motivasyonlarını yüksek tutabilmek ve dikkatlerini çekerek, derse kendilerini kaptırmalarını sağlamak için, sınıf içerisine Fransa'ya özgü resimler, sınıfın farklı yerlerine yerleştirilmiş Fransa hakkında bilgi kartları kullanılabilir. Öğrenciler böylelikle bu ortama daha rahat uyum sağlayabilir ve Fransızca'yı öğrenmek ve konuşabilmek için istek duyabilirler.

Drama uygulamalarında en önemli ders malzemelerinden biri olarak CD örnek gösterilebilir. Öğrenciyi müzik ile karşılamak, öğrencinin daha kolay ortama ısınmasını

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

sağlamaktadır. Fransızca sınıflarında, öğrencinin dikkatini çekebilecek, eğlenceli Fransızca şarkılar kullanarak oluşturulan bir ortamda drama süreci daha verimli geçebilecektir. Öğrenciler kendilerini Fransa’da hayal edebilecek ya da Fransız olduklarını düşünerek sürece daha rahat hazırlanabileceklerdir.

Katılımcılar: Öğrenci merkezli çağdaş yöntemlere bağlı olarak kullanılan drama tekniklerinde önemli olan öğrencinin aktif bir şekilde derste rol alması ve sürekli hareket halinde olmasıdır. Bu nedenle drama sürecindeki temel öğelerden biri de katılımcıların kendisidir. Fransızca sınıflarında uygulanacak olan etkinliklerin hazırlanmasında öncelikle dikkat edilecek olan konu, öğrencilerin Fransızca düzeyleri olmalıdır. Bunun ardından öğrencilerin yaş grupları, sosyo-kültürel durumları, ilgi ve greksinimleri gelmektedir. Hazırlanacak olan drama oturumunun belirleyici öğelerinden biri de katılımcıların beklentileridir.

“Öğrenciden beklenen, yapılan etkinliklere alçakgönüllü yaklaşması ve dersin amacına ulaşabilmesi için öğretmen ve sınıfın geri kalanı ile bir anlaşma içinde olmasıdır. Ancak bu takdirde öğrencinin öğrenmeye hazır olduğu söylenebilir. Yine de başarısı, öğretmenin yeteneğine ve özellikle de dersin ilk haftasında öğretmenle öğrencilerin arasında kurulacak ilişkiye bağlıdır” (Wessels, 1987: 16-17 Akt. Ay, 1997: 42)

Uygulama: Naci Aslan (2004: 34-35) bir drama oturumunun aşamalarını aşağıdaki gibi özetlemiştir:

Drama çalışmalarında basitten karmaşığa doğru bir süreç işlenir. Çalışmaların yapılandırılmasında bireyden gruba doğru gidilir.

Bu açıdan gerek oturum ve gerekse dönemsel olarak dramada aşağıdaki gibi bir yapılandırma söz konusudur.

Bireysel Aşama: Toplumsal olarak ilk form; bireydir. Topluma bireyden ulaşılır. Bireyin kendisi ile olan iletişimi-etkileşimi, bireyin kendisini tanımasına ve geliştirmesine yönelik çalışmalar yapılır. İfade, yaratıcılık, spontanlık, empati becerisi, iletişim becerileri vb.

Grup Öncesi Aşama: Grup öncesi form “başkası” kavramıdır. Gruba gidiş sürecinde birey başka bireylerle iletişime-etkileşime girer.

Grup Aşaması: Katılımcılar artık grup çalışmalarına hazırdırlar. Bireysel ve ikili etkileşim çalışmaları geliştirilerek yapılır. Grup iletişimi-etkileşimi, uyum, güven, grupsal yaratıcılık vb. bu aşamada yapılan çalışmalardır.

Sonuç: Drama için öngörülen hedefi tarif eder. Hedef; bir davranış kazandırmak, çocuklarla oyun üretmek, bir ünite konusunu çalışmak vb. olabilir.

Yukarıda sözü geçen yapılandırmadan da anlaşılacağı gibi, konun Fransızca öğretimi olduğu sınıflarda bireyden gruba giden bir yol izlenmelidir. Öğrenciler öncelikle kendilerini tanımalı, ardından sınıf içerisindeki arkadaşlarını tanıyıp onlara güvenerek grup çalışmalarına hazırlanmalı ve sonrasında grup çalışmalarına geçilmelidir. Böylelikle her öğrencide az-çok bulunan, sınıf içerisinde başka dille konuşma çekincesi süreç içerisinde kaybolup gidecektir.

Drama Lideri (Öğretmen): Drama uygulamalarında, öğretmen çok etkili bir rol üstlenmez. Öğretmen müdahale etmesi gereken durumlarda sınıf “öğretmen rolde” tekniği ile oyuna girer ve öğreteceği konuyu vererek rolünü tamamlar. Diğer bir yöntem ise, öğretmenin etkinliğin başından başlayarak sürekli olarak rol içerisinde olmasıdır. Böylelikle Fransızca’nın yanlış kullanıldığı durumlarda duruma doğrudan müdahale edebilir. Fransızca sınıflarında uygulanacak olan drama etkinlikleri öğretmen için de büyük kazanım sağlamaktadır. Bu etkinlikler sayesinde öğretmenlerde sınıfın Fransızca düzeyi hakkında bilgi sahibi olabilirler.

Öte yandan öğretmen sorunları, yanlışları dinlemekte serbesttir. Bunlar sayesinde kendi öğretmenliğinin etkisini ve belirli noktalarda daha fazla çalışmasının gerekip gerekmediğini belirleyebilir. Bu etkinlikler öğretmene, öğrencilerinin yabancı dil ortamına girdiklerinde ne yapabileceklerini öğrenme şansını verir” (Livingstone, 1986: 31–32 Akt. Ay 1997: 41)

4.2.1.2 Dramanın Aşamaları

Drama çalışmaları, gruba, zamana ve konuya göre farklılıklar göstermekle beraber, belirli üç aşaması bulunmaktadır.

Isınma: Çeşitli teknikler kullanılarak katılımcıların fiziksel ve ruhsal olarak çalışmaya hazırlandığı drama oturumunun ilk aşamasıdır. Katılımcıların, öğretmen tarafından bedenlen ve ruhen ısındıkları bölümdür. Bu aşamada öğrenci fiziksel olarak kendini drama oturumunda hazırlarken, aynı zamanda zihinsel olarak da ders içeriğindeki bazı kavramlara hazırlanır. Bu durum tamamen öğretmenin ders öncesi hazırlığıyla ilgilidir. Öğretmen, öğrencileri bedenlen ısınmalarını sağlarken, diğer yandan da derse hazırlık olarak içerik ile ilgili kavramları kullanmalıdır. Bir başka deyişle, ısınma çalışmaları dersin içeriğinden bağımsız düşünülemez.

Sınıf içerisinde yapılacak olan bir drama etkinliğinin iyi sonuç verebilmesi için öğrencilerin bu etkinliğe en iyi şekilde hazırlanması büyük önem taşımaktadır. İyi hazırlanmış ısınma çalışmaları bir sonraki aşamaya geçişi kolaylaştırırken, aynı zamanda öğrenci için de yarar sağlamaktadır

“Oyun ve ısınma çalışmalarının yararları;

- Öğrenmeye karşı korkunun oluşumunu engeller.
- Eğlencelidir.
- Öğrencilerin, birbirleriyle işbirliği yapmalarına olanak sağlar.
- Bir konuya odaklanmaları ve enerjilerini, odaklandıkları konuya yönlendirmelerini sağlar.
- Liderin çalıştığı gruba, sosyal ve duyuşsal açıdan tanıma olanağı sağlar.

Sınırlılıkları ise;

- Öğrenciler, oyun oynarken çok eğlendikleri ve heyecanlandıkları için daha sonraki etkinliklere geçmede sorun yaşayabilirler.
- Oyun ve drama arasında hedef birliği kurulamadığında öğrenciler, oyun sonrasında yapılan çalışmaları anlamakta güçlük çekebilir; oyunun büyümesine kapılarak dramanın hedefini kaçırabilirler.
- Oyunun yararları konusunda hiç kimsenin kuşkusu yoktur ancak “drama oyun değildir” ve öğrencilerin, oyunu özdeş olarak algılamaları, bu alana ilişkin tutumlarını olumsuz yönde etkileyebilir” (Wooland, 1996 Akt. Çelen, 2008: 34).

Isınma, öğrencilerin Fransızca konuşmaya ve duymaya hazırlandıkları ilk aşamadır. Lider (öğretmen) tarafından bu aşamada öğrencilere Fransızca oyunlar oynatılabilir ve öğrencilerin mekan ve diğer öğrenciler ile bir birliktelik oluşturması sağlanır. Öğrenciler fiziksel ve ruhsal olarak Fransızca öğrenmeye hazır olduklarında asıl aşamaya geçilebilir. Liderin asıl aşamada işleyeceği konu ile ilgili ısınma oyunları hazırlaması, bu geçiş sürecini kolaylaştıracaktır.

Asıl Çalışma: O oturumda yapılacak asıl çalışmadır. Burada en temel tekniklerden doğaçlama ve rol oynama olmak üzere, pek çok drama tekniği kullanılır. Öğretmen, dersin hedef ve içeriğine bağlı olarak belirli çıkış noktalarıyla öğrencileri doğaçlama yapmaya heveslendirmelidir. Çalışmanın içeriği, basitten karmaşığa doğru yapılandırılır ve dolayısıyla burada da bireyden gruba doğru giden bir süreç izlenir. Bir başka deyişle, öğrenciler öncelikle ikili ve üçlü sonrasında küçük gruplar ardından da büyük gruplar şeklinde etkinliğe devam etmelidir. Drama etkinlikleri, ısınma

çalışmalarında birey ile başlamalı, sonra yavaş yavaş çoğalan eşleşmeler söz konusu olmalıdır. Son olarak tüm sınıfın bir arada olduğu bir tamamlamaya gidilmelidir. Çalışma genellikle grup doğaçlamalarıyla sona erdirilir.

Değerlendirme: Bu aşamada, etkinlik boyunca öğrencilerin en çok etkilendikleri, en çok beğendikleri noktalar vurgulanır. Öğretmen dersin hedefleri doğrultusunda öğrencinin konuyu kavrayıp kavramadığını sorgulayıcı, dolaylı etkinliklere gider. Örneğin; hedef Fransızca'da tanışma, kendini tanıtabilmesi öğretmen boş konuşma baloncukları olan bir karikatürü öğrencilere dağıtarak doldurmalarını isteyebilir. Değerlendirme aşamasında etkinlik boyunda öğrenciye neler hissettiği sorulabilir. Fakat bu etkinliğin neden yapıldığı konusunda sorgulamaya gidilmemesinde fayda vardır. Çünkü zaten etkinlik öğrenci merkezlidir ve öğrenci kendisi yaşayarak bulmalıdır. Katılımcıların sözel ya da oynayarak çalışma hakkında dönüt verdiği etkinliğin son aşamasında öğretmen farklı teknikler kullanarak bunu gerçekleştirebilir.

4.2.1.3. Drama Etkinlerinde Ders Malzemeleri Kullanımı

Fransızca öğretimi için sınıflarda oluşturulacak olan drama etkinliklerinin her zaman için önceden belirlenmesi zorunlu değildir. Dramatik yapı içinde her zaman doğrusal bir anlatı gerekliliği yoktur. Fransızca öğretmenlerinin sıklıkla karşılaştığı sorunlardan birisi belki de kaynak ve ders malzemeleri seçimidir. Önemli olan, öğrencilerin doğaçlama yapacağı konunun öğretmen tarafından doğru seçilmesi, işlenecek konu ile ilintili olmasıdır. Öğretmen bir senaryoyu başlangıç noktası olarak seçtiğinde drama etkinliğini başlatır ve öğrencilerin karşısına bir karşıtlık çıkarır. Drama etkinliklerinin temel ögesi olan bu karşıtlık öğrencilerde merak oluşturur. Öğrenciler, öğretmenin verdiği karşıtlığı ortadan kaldırabilmek için çözüm yolları arar. ve bu süreçte öğretmen ise Fransızca'daki hedef konuyu öğrenmelerini sağlamaktadır. Ancak böyle bir drama dünyası önceden belirlenmek yerine, süreç boyunca doğaçlama olarak araştırılacak ve keşfedilecektir. Fransızca öğrencileri için, bu ilham verici bir kaynak olacaktır.

Drama etkinliğini tam anlamı ile uygulamak az da olsa Fransızca öğretmenin sınıfı girmeden önce neyi, nasıl, etkili şekilde öğreteceğine yönelik bir hazırlık

içersinde olması ile ilgilidir. Dilbilimsel ve kültürel açıdan farklı öğrencilerin büyük çoğunluğunun ihtiyaçlarına cevap vermek için dilbilimsel ve iletişimsel gereksinimleri uzlaştıran uygun konuların nasıl seçileceği ve çeşitli drama etkinliklerinin nasıl tasarlanacağı Fransızca öğretmenleri için önem taşımaktadır.

Öğretmenin, öğrencilerin tek Fransızca konuşanı olduğu sınıfta, öğrencileri daha çok konuşmaya ve drama etkinliğini yönlendirebilmesi önemlidir ve burada öğretmenlerin kullandığı ders malzemeleri büyük önem taşımaktadır. Sınıf içinde kullanılan ve Fransa'yı çağrıştıran müzikler, öğrencilerin dikkatini canlı tutacak özgün ders malzemeleri, sınıf içinde kullanılan eğlenceli oyuncaklar, dersin farklı zamanlarında birdenbire (öğretmen tarafından daha önceden sınıf içerisine saklanmış) ortaya çıkan farklı ve dikkat çekici nesneler, öğretmene yardımcı olacaktır.

4.2.2. Fransızca Sınıflarında Kullanılabilecek Drama Teknikleri ve Uygulama Örnekleri

Fransızca sınıflarında kullanılabilecek belli başlı drama teknikleri aşağıdaki gibidir.

4.2.2.1. Rol Yapma

“Rol yapma bir tecrübe ile öğrenme yoludur. Drama teknikleri vücut, zihin ve duyguları birleştirir ve öğrencileri, kendi kişiliklerini ve tecrübelerini dil üretiminde birer kaynak olarak kullanabilme imkanı sağlayarak motive eder” *(Maley and Duff, 1984: 6–7). Bu bağlamda, rol yapma tekniği öğrenciye, öğretim sürecinde duygularını da katarak deneme yapmasını sağlamaktadır. “Drama, kişilerarası tepkilerle oluşan davranış süreciyle ilgilidir. Rol yapmada, birey kendi başına anlatımda birinci araçtır. Daha sonra rol yapma, kişinin tümünü araç olarak kullanarak anlamın keşfi ve sunumudur. Drama öğrencileri etkileşime iter çünkü rol yapma bir anlamın

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

uzlaşmasıdır. Drama, biçimden çok anlama önem verir ve bizi başlangıç noktamız olarak dili değil, hayatı almaya iter’’ *(Macdonald, 1984: 17). Rol yapma tekniği ile öğrenciler, hayatın içerisinde bir kesit yakalayarak gerçek anlamda ve işlevsel öğrenmeyi sağlayabilmektedirler.

Hem rol yapma hem de dil öğrenme, kendini ifade etmeyi içerir ve risk almaya gönüllülük gerektirir çünkü “her konuşmaya çalıştığımızda, psikolojik sağlığımızı riske atarız’’ *(Smith:1984: 6). Dil öğretmeni, yönetmen gibi, sınıfta karşılıklı güven ve işbirliği havası yaratarak öğrenci çekingenliklerini en aza indirmelidir. Yönetmenler bir drama provasının başlangıcında toplulukta ısınma için sık sık oyunlar kullanır. Oyunlar, zekice kullanıldığında, yetişkinlere; çocukluklarında sahip oldukları özgürlüklerini yeniden keşfetmelerine yardımcı olabilir. Oyunlar yetişkinlere akranlarının önünde oyun oynamaya imkan tanır.

Rolü kabullenme drama için önemli bir unsurdur. Bazı kuramcılar, her gün karşılaştığımız ister çocuk oyunlarında isterse yetişkin oyunlarında olsun rolü, insan doğasının aslı olarak görür. Heathcote (1984), rol almanın eğitimde, her kişiliğe ve öğretim şartlarına uyacak kadar esnek olduğunu vurgular.

Genel anlamda, rol yapma çoğunlukla kurgusal durumlarda hayali biri olmayı, bazen de gerçek biri olmayı gerektirdiğinden, öğrencinin empati kurma yetisini geliştirecektir. Ayrıca imkanlar dahilinde karakterler arası sınırlı bir iletişimi de içerir.

Livingstone *(1983:6), rol yapmayı, öğrenciye rol gereği davranışının, konuşma becerilerini ve sınıf dışında ihtiyaç duyacağı gerçek iletişimi uygulama fırsatı veren bir sınıf çalışması olarak görür.

Rol yapma tekniğinde, katılımcılar bir amaç oluşturularak hazırlanan senaryoyu canlandırırlar. Bu senaryo içinde, katılımcılar ellerinden geldiğince her türlü dil kaynaklarından yararlanarak üstlendikleri rolleri başarmak durumundadırlar.

Böylece yukarıdaki tanımlardan, rol yapmanın gerçek veya hayali bir rolü üstlenecek bir kişiye gereksinim duyulan bir etkinlik olduğu görülüyor. Katılımcılar görevi tamamlamaya giriştiklerinde katılımcıların doğal etkileşimlerini de bünyesinde bulundurur.

4.2.2.2. Benzetim

“Benzetim, gerçek yaşamı yansıtan ve katılımcıların eğitimi olarak oynadıkları bir dizi planlanmış durum olarak tanımlanabilir” * (Dougill, 1987: 5).

Jones *(1982: 11) benzetimi taklit edilmiş ve planlanmış bir çevrede işlev gerçekliği olarak tanımlar. Ayrıca işlev gerçekliğinin benzetimde anahtar kavram olduğunu ifade eder.

Öğrencilerin tutumları, benzetimde kontrol edilmez ve katılımcılar kendi yeteneklerini, deneyimlerini ve bilgilerini duruma yansıtır.

“Benzetim genelde öğrencinin kendi kişiliğini, deneyimlerini ve fikirlerini ortaya koyduğu problem çözücü bir etkinliktir” * (Livingstone, 1983: 10). Taklit edilen, gerçek yaşamda kendi olmayı ya da başka biri olmayı gerektirir. Gerçekçilik ve güvenilirlik benzetimde iki önemli unsurdur. Genelde dekoru tasarlamak için başvuru alan geçerliliği olan belgeler, malzemeler hatta gerçek nesneler, benzetimi mümkün olduğunca gerçek yaşama uygun kılacak şekilde kullanılır.

Rol yapma ve benzetim tanımları, her ikisi arasında kesin bir fark olmadığını göstermektedir. Özellikleri ve işlevleri açısından birbirleriyle iç içedirler. Livingstone *(1983: 10) rol yapma ve benzetim arasındaki farkların önemli olmadığını, asıl önemli

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

olan konunun dil öğrencilerine sunduğu fırsatlar olduğunu belirtmiştir. Rol yapma sıklıkla benzetimde kullanılır ve bu da rol-benzetim teriminin ortaya çıkmasına sebep olur.

4.2.2.3. Mim

Bu teknik, diyaloglar ve düşünceler yerine, hareket ve fiziksel tepkiler üzerine yoğunlaşmaktadır. İletişim sadece dil ve ses üretimini içermez, aynı zamanda mimikler, yüz ifadeleri ve vücut pozisyonlarını da kapsar. Sözsüz oyun olarak da nitelendirilen bu teknikte, çocuklara, bir taraftan bedenlerini tanıma ve beden dilini etkili biçimde kullanma fırsatı verirken, diğer taraftan belli bir etkinliğe odaklanarak iyi birer gözlemci olmalarına yardımcı olunmaktadır. “Mim, öğrencileri diyalog üzerinde düşünmeden beden dilini kullanarak iletişim sağlamaya teşvik eder. Özgüven sağlamanın yanı sıra dil yetisinin gelişmesini de etkiler. Beden dili ile iletişim kurmayı başaran bir kişi kendisini sözle ve yazıyla da ifade etme aşamasında daha kolay geçiş yapar”(Mc Caslin 1990: 71 Akt Ay,1997: 66).

Sözsüz oyun, duygu ve düşüncelerin, sözcükler olmadan ifade edilmesi şeklinde açıklanabilir. Yabancı dil öğretiminde drama tekniklerinden birisi olarak kullanılan sözsüz oyun sayesinde öğrenciler dersi ilgiyle izlerler. “Ders kitaplarındaki diyaloglar, seçilen öğrenciler mim yaparken diğer öğrencilerin kitaptan izlemeleri ile daha zevkli bir şekilde işlenebilir. Zayıf öğrencilerin bile, dili kullanmadan anlamayı sağlayabildiklerinden, mim sayesinde özgüvenleri artar.” (Wessels, 1987: 54 Akt. Ay, 1997: 66)

4.2.2.4. Doğaçlama

Doğaçlama, ğrencilerin sınıfta ilerinden geldiği gibi rol yaparak Fransızca verilen konuyu uygulayabildikleri tekniklerden biridir.

Doğaçlama, kalıpları önceden belirlenmeksizin ve belli düzenleme işlemlerine bağlı kalmaksızın hayal gücüne dayalı bir şekilde zgr yaratma eylemi olarak kendini göstermektedir.

Doğalamaya başlamının en başarılı yollarından bazıları; durumlardan, nesneler ya da malzemelerden, seslerden, karakterlerden, fikir ya da öykülerden yola çıkmaktır. İyi bir program bunların hepsini içerir, her ne kadar ğretmen kendi yaklaşımını belirlese de bu yöntemleri kullanmak grubu kesin başarıya ulaştıracaktır. ykler dikkatli seçilmeli hem bildik hem de yeni öğeler içermelidir” (Mc Caslin, 1990: 100, Ay, 1997: 69)

Doğaçlama ğrencilerin hayal gücünü, yaratıcılığını ve pratik düşünebilme yetilerini geliştirmektedir.

4.2.2.5. Kukla

“Kuklalar sınıftaki tüm dikkatleri üzerine çekerek canlı tutalar, ki bu da öğrenmeyi destekler” (Ay, 1997: 75).

Kuklaların yabancı dil alanında kullanılması, özellikle çekingen öğrencilerin ders içerinde daha aktif rol almalarını sağlayabilecektir. Çünkü kuklayı kullanarak konuşan ğrenci, Fransızca konuşan kişinin kendisi olduğunu unutarak daha rahat kendini ifade edebilecektir.

4.2.2.6. Uygulama Örneği I

Çalışmanın Adı: Bonjour!

Ders Malzemeleri: Müzik, Fransızca rol kartları, Resimler, Karikatür

Hedef / Kazanımlar: Fransızca Selamlaşma / Fransızca kendini tanıtabilme

Süre: 40 dk

Yaş grubu: 17+

Isınma:

(Müzik ile başlıyoruz) Merhaba arkadaşlar! “Bonjour” “Je m’appelle Nurkan” (Lider, katılımcılara tek tek Fransızca kendisini tanıtarak katılımcıların da kendisini Fransızca tanıtmalarını sağlar. Mümkün olduğunca Fransızca konuşmaya çalışır. Katılımcılara kullanacakları kalıpların Fransızcasını dağıtır.)

- Bonjour! (Merhaba)
- Bonjour! (Merhaba)
- Comment vous appelez-vous? (Adınız nedir?)
- Je m’appelle et vous? (Adım ya sizin?)
- Je m’appelle..... (Adım.....)
- Enchanté (Memnun oldum)
- Enchanté (Memnun oldum)
- Comment allez vous? (Nasılsınız?)
- Je vais bien merci et vous ? (İyiyim teşekkürler ya siz ?)
- Je vais bien, merci (Ben de iyiyim teşekkürler)

Şimdi yürüyoruz arkadaşlar, Paris’te olduğumuzu hayal ederek Champs-Élysée den geçiyoruz, Eiffel Kulesinin önünde fotoğraf çektiyoruz. Şimdi müzik durduğunda, Paris bütün görkemi ile adeta bizi büyülüyor. Müzik durduğunda en yakınımızdaki arkadaşımız ile Fransızca tanışacağız ve nasıl olduğunu soracağız. Teşekkürler. Arkadaşlar ben elime bir top alacağım ve adımlı söyleyerek içinizden birisine atacağım o da kendi adını söyleyerek başka bir arkadaşımıza atacak.

Asıl Çalışma:

Arkadaşlar şimdi ikişerli eşler olalım ve eşler bize küçük bir canlandırma yapsınlar. Yeni tanışan iki insan birbirleri ile Fransızca konuşuyorlar tabii ki. Birbirlerine kendilerini tanıtacaklar, nasıl olduklarını soracaklar. Fakat gruplar bu canlandırmayı yaparlarken vücut dillerini kullanarak bizlere tanıştıkları ortamı tanımlayacaklar. Az önce sizlere dağıttığım kağıtlardan faydalanabilirsiniz. Hazır olduğunuzda başlayalım. Teşekkürler. Şimdi arkadaşlar üçerli iki gruba ayrılalım, sizlere bazı Fransızca kalıplar dağıtacağım, sizler bunları kullanarak bir canlandırma oluşturacaksınız. Fransızca kalıpları mutlaka kullanmak durumundasınız. Öyle yerinde kullanalım ki hiç Fransızca bilmeyen birisi bile kullanılan kalıbın ne anlama geldiğini anlasın. Hazır olduğunuzda başlayalım. Teşekkürler.

- Bonjour! (Merhaba)
- Bonjour! (Merhaba)
- Comment vous appelez-vous? (Adınız nedir?)
- Je m'appelle et vous? (Adım ya sizin?)
- Je m'appelle..... (Adım.....)
- Enchanté (Memnun oldum)
- Enchanté (Memnun oldum)
- Comment allez vous? (Nasılsınız?)
- Je vais bien, merci, et vous? (İyiyim teşekkürler ya siz ?)
- Je vais bien, merci. (Ben de iyiyim teşekkürler)
- Quelle est votre nationalité? (Hangi millettensiniz?)
- Je suis étranger (ère)! Je suis turque, et vous? (Ben yabancıyım ! Türküm ya siz?)
- Je suis français(e).

Arkadaşlar şimdi sizden bir ricam olacak. Fransa'dan gelen bir arkadaşım gelecek biraz sonra, Cécile, yalnız benim 10 dakikalık bir işim var. Sizler biraz onunla ilgilenirseniz. Ben işim bittiğinde onu ararım, o da çıkar. (Lider “öğretmen rolde” metodu ile Cécile olarak sınıfa girer).

Değerlendirme:

Kendinizi nasıl hissettiniz? İkinci bir dili konuşmak güzel oldu mu sizin için? Şimdi size verdiğim karikatürlerdeki boşlukları bugün öğrendiğiniz Fransızca kalıpları kullanarak uygun bir şekilde doldurmanızı istiyorum. Teşekkürler.

4.2.2.7. Uygulama Örneği II

Çalışmanın Adı: Frankofoni

Materyal: Rol kartları, Müzik, Resimler, Harita

Hedef / Kazanımlar: Fransa hakkında bilgi sahibi olunması, Fransız Kültürü hakkında bilgi sahibi olunması.

Süre: 40 dk.

Yaş grubu: 17+

Isınma:

Yürümeye başlayalım arkadaşlar. Şimdi size bir müzik açacağım ve bu müzik eşliğinde kendinize özgü dans ederek yürümeye başlayacağız. Bu müzik size hangi ülkeyi anımsattı? İlk hangi ülke aklınıza geldi. Peki, Fransa denilince ilk aklınıza gelen şeyi donarak, “donuk imge” ile gösterir misiniz lütfen? Şimdi sizden duvardaki Fransa haritasını dikkatlice incelemenizi istiyorum. Şöyle yapacağız; bir arkadaşımız aklından bir şehir tutacak ve o şehrin harflerini karışık bir şekilde söyleyecek. Diğerleri de arkadaşımızın aklından hangi şehri tuttuğunu bilecek. Sırayla devam edelim.

Asıl Çalışma:

Şimdi ikiyeşerli eşler olalım. Ben her gruba Fransa ile ilgili yönergeler vereceğim. Her grup sırayla verdiğim yönergeyi beden dili ile canlandıracak ve diğer arkadaşlarımızda, bu arkadaşlarımızın “nerde olduklarını” ve “ne yaptıklarını” tahmin edecekler.

Arkadaşlar Fransızlar tarafından özel sayılan bazı şeyler vardır. Üçerli grup olalım. Size bu durumlar hakkında bilgi veren kartlardan dağıtacağım ve gruplarımız bunları canlandıracaklar. Burada sizden bir şey rica edeceğim, canlandırmasını bitiren arkadaşlar lütfen dunsunlar “donuk imge” olarak, beklesinler.

Şimdi bir gönüllü istiyorum ve bu arkadaşım bir gazeteci gibi gidip bu topluluğa amaçlarını sorsunlar ve biz böylelikle bunun önemimi anlayalım.

Şimdi arkadaşlar sandalyelerimizi çekelim ve Fransa Kültür Bakanlığının yetkilendirdiği müzelerden sorumlu siz uzmanlarımız tarafından bir toplantı yapalım. Toplantımızın amacını da size hatırlatayım. Amerika’dan gelecek olan kurula Fransa’yı Fransa yapan değerlerin olduğu noktalara düzenleyeceğimiz gezi programını çıkarmak. Herkes temsil ettiği müzenin önemini kısaca belirtsin. Ben sizin çalışmalarınızı inceledim. Sizlere tekrar dağıtayım hazırladığınız dosyalarınızı. Sizlerde hatırlayın tekrar ve toplantıya başlayalım. Öncelikle kendimi tanıtayım ben bu organizasyonu onaylayacak Dış ilişkiler uzmanıyım. Hazırsanız başlayalım. Teşekkürler.

Değerlendirme:

Arkadaşlar bu oturumda sizler ile Fransa hakkında bir çalışma yaptık. Fransa denilince aklınıza gelen üç şey nedir bu oturumdan sonra? Şimdi ben hepinizden şöyle bir şey isteyeceğim. Fransa’yı anlatan kısa bir reklam filmi hazırlamanızı istiyorum. Çok kısa, bu aklınızda kalanlar ile bir reklam filmi canlandıralım.

Yukarıda planı verilen çalışmaların uygulandığı sınıflarda, Fransızca bilgisi başlangıç seviyesinde olan öğrencilerin zorlanacağı ama kısa sürede yapılan çalışmalara katılmak isteyeceği gözlemlenebilir. Bunun yanında, öğrencilerin etkinlikten sonra Fransa ve Fransızca hakkında bilgi edinmeye güdülendikleri söylenebilir. Bu durumda

Fransızca sınıflarında kullanılan drama etkinliklerinin olumlu bir pekiştireç olduğu da açıktır.

Fransızca bilgisinin başlangıç seviyesinin üzerinde olduğu sınıflarda ise; öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanarak etkin ve istekli katılım göstereceği gözlemlenebilecektir. Fransızca konuşmaya çekinmeden başladıkları için öğrencilerin rahat olduğu gözlemlenirken, aynı zamanda da sahip oldukları Fransızca bilgilerine geri dönütler alarak, derste var olan bilgilerini kullanıp, geliştirdikleri ortaya çıkabilecektir.

BÖLÜM V

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin çözümlemesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

5.1. Araştırma Modeli

Dil eğitiminde drama ve tiyatro teknikleri kullanarak Fransızca uygulama edinimi ve öğrenilen bilginin kalıcılığını amaçlayan bu araştırma, betimsel bir çalışmadır. Bu nedenle çalışmada bilgi edinme amacıyla kaynak taraması yoluna başvurulmuştur. Keith F. Punch *Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar* (2005: 16) adlı eserinde “Betimleme neyin ne olduğunun, şeylerin nasıl başlayıp sürdüğünü ya da bir durumun, kişinin ya da olayın neye benzediğinin resmini çizmektir. Betimleme karmaşık şeyleri kavranabilir kılmakla ilgilidir” şeklinde belirtir. Bu bağlamda, dil öğretiminde drama tekniklerinin kavrama üzerine olumlu etkisini göstermede bu modelin kullanılabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle, çalışmada bilgi edinme amacıyla kaynak taraması yoluna başvurulmuştur.

5.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni çağdaş dil eğitim yöntemlerinden iletişimsel yaklaşımda kullanılan drama tekniğidir. Çalışmaya konu teşkil eden örneklem ise geleneksel yöntemlerde kullanılan teknikler ile İletişimsel yaklaşımda kullanılan drama tekniğinin işlevselliği olmuştur.

5.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan başlıca veri toplama teknikleri kaynak tarama, uzman görüşüne başvurma, resmi müfredatın ve çeşitli yabancı dil öğretimi kitaplarının incelenmesi, internet üzerinden sorgulama ve son olarak da çeşitli drama kaynaklarının taranmasıdır. Bu sayılanlara ek olarak, konuyla ilgili yerli ve yabancı makaleler, sempozyum ve konferans bildirileri de taranmıştır.

Başta bilimsel değeri kanıtlanmış drama otoritelerinin oluşturduğu seçkiler olmak üzere, basılı ve elektronik ortam kanalıyla erişilebilecek yazılı tüm kaynaklar tez kapsamında değerlendirilmiştir.

5.4. Verilerin Çözümlemesi

Dramanın etimolojik kökeninden başlayarak, dramanın eğitim alanında kullanımı, yabancı dil eğitiminde kullanımı ve drama başlığı altında kullanılan tekniklerin hepsi incelenmiş ve bu tekniklerden yabancı dil alanında uygulanan teknikler belirtilerek, Fransızca öğretiminde dramanın uygulama ve etkinlik önerileri sunulmuştur.

BÖLÜM VI

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma için toplanmış verilerin yöntem bölümünde belirtilen tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen sonuçlar, araştırmanın amacına ve alt problemlerine göre ele alınmış, maddeler halinde açıklanarak yorumlanmıştır.

6.1. Fransızca Öğretilen Sınıflarda Dramanın Olumlu Yönlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

1. Gerçekçi konuşmaları teşvik eder:

İkinci dil eğitimindeki önemli kaygılardan biri, öğrenciler için daha doğal bir öğretim ortamı yaratmanın yollarını bulmaktır.

Rol yapma ve benzetim etkinlikleri öğrenciler arasında gerçekçi konuşmalara dayalı bir iletişimi teşvik eder ^{*}(Richards, 1985: 22). Bu etkinlikler ayrıca ikinci dil öğrenenler arasında konuşma yeterliliğini geliştirir.

Ayrıca iletişim, alıştırmalarla uygulanması gereken zorunlu bir etkinlik değildir. En azından bir gönderici ve bir alıcının katılımını gerektirir. Düşünceler, bilgi ya da duygular iletilmelidir. Gerçek bir iletişimde, konuşmacı bir sebeple bilgiyi iletmek ister ve dinleyici de bilgiyi almak ister, böylece öğretmenler olabildiğince gerçeğe yakın iletişimsel etkinlikler düzenlemek zorundadırlar. Bu, tüm öğrencilerin etkin olarak bilgi alması ve üretmesi anlamına gelir. Dramayı dil sınıflarında kullanmanın en önemli yönü şudur; öğrenciler dili gerçek bağlamda

^{*} Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

iletişimsel etkinliklerle uygulayarak öğrenmek isterler. * (Maxwell & Meiser 1997: 15)

2. Akıcı bir etkinliktir:

Brumfit *(1983: 78), rol yapmayı dili özgürce ve yaratıcı bir şekilde kullanmayı öğrenenler için fırsatlar doğuran akıcı bir etkinlik olarak görür. Rol yapma, konuşma kaynağı olarak dil kullanımına odaklanır. Öğrenciler, dramatik yapıda var olan merak unsuru ile dersi, dikkatle takip ederler. Öğrencilerin dikkati uygulanan drama etkinliğinde olduğu için ders akıcı bir şekilde devam eder.

3. Pekiştirme için uygundur:

Rol yapma ve benzetim etkinlikleri öğrenme etkinliklerinden daha pratik ve gözden geçirme olasılığı daha çok olan etkinlikler olduğundan kullanışlı ve konuşma yeterliliğini pekiştirme ve uygulama açısından, diğer yeni öğretim tekniklerine kıyasla daha uygundur.

4. Hassasiyet ve bilinç anlayışı yaratır:

Rol yapma ve benzetim dış dünyayı sınıfa taşır. Sosyal etkileşim ve kültürel bilinç bakımından duyuşsal etkileri olabilir. Öğrenciler, diğer arkadaşlarının düşüncelerini dinlemeyi ve saygı göstermeyi öğrenerek, hem kendi düşüncelerini hem de arkadaşlarının düşüncelerini irdeleme fırsatı elde ederler.

5. Motivasyonu arttırır:

Rol yapma ve benzetim, zihinsel ve bedensel faaliyetleri harekete geçirir. Bu faaliyetler etkili katılım gerektirir. Ayrıca yoğunlaşmaya da sıklıkla ihtiyaç duyulur. Koşullar öğrencilerin dili anlamlı bir şekilde kullanmalarına uygun olarak hazırlanır ve bu öğrenciyi etkinliğe katılmaya heveslendirir. Daha az motive olmuş öğrenciler,

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

grubun geri kalanının iyi vakit geçirdiklerini gördüğünde zamanla etkinliğe katılacaklardır.

Motivasyon, yabancı dil sınıflarında dramanın kullanılması için en sık vurgulanan nedendir. Smith *(1984: 278) “Motivasyon dramanın bize ne verdiğini özetlemek için güzel bir kelimedir” der. Dramatik etkinlikler öğrencilerin, başka bir dil öğrenmeyi istemeleri için onlara ilham verir. Dil ediniminde, öğrencilerin sıklıkla yaşadığı hayal kırıklığı nedeni ile meydana gelen ilgi kaybının yok olmasını sağlar ve sonuç olarak hedef dilin kazanılmasına olanak sağlar.

Sınıfta dramanın kullanımı öğrenciler motive etmek ve öğretilen konuları anlamalarına yardımcı olmak için güçlü bir araçtır.

6. Tek düzeliğe bir ara niteliğindedir:

Rol yapma ve benzetim etkinlikleri kullanımı alışlagelmiş metne dayalı öğrenmeye ve öğretmenin “resimlerle göstererek konuşma” yöntemine bir ara niteliğindedir. Öğrenciler farklı rolleri canlandırma ve onlardan bir karışım yapma fırsatı bulur. Sınıf ortamı daha az resmidir ve bu da gerginliliği azaltabilir.

Uzun yıllar boyunca kullanılan geleneksel yöntemlerden sonra, öğrencilerin etkili bir biçimde yer aldığı derslerde kullanılan drama teknikleri, öğrenci için çok farklı bir uygulama olduğundan dikkat çekicidir. Bu farklı teknikler sayesinde öğrenci kendini daha rahat ve güvende hissederek derslere devam eder.

7. Öğrencileri gerçek hayata hazırlar:

Gerçek yaşamın koşulları ve iletişim şekli tahmin edilemez. Bir öğrenci tüm iletişim şekillerini doğru bir biçimde öğrenebilir, fakat onları ne zaman uygun bir şekilde kullanacağını bilemeyebilir. Rol yapma ve benzetim, bu durumlara tepki gösterme fırsatı sağlar ve öğrencilere gerçek yaşamdan bir tat sunar.

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

Uygulanan drama tekniklerinde, dikkat edilen öğrenciye her zaman için gerçek yaşam kesitlerinden konular sunmaktır. Öğrenciler, “yaşam pratiği” kazanarak, günlük hayatlarında göz ardı ettikleri noktaları keşfedebilir ve sosyal becerilerini geliştirebilir.

8. Tüm öğrencileri katılıma teşvik eder:

Radcliffe *Drama for Learning: Teachers' Pocketbooks* * (2007:9) adlı kitabında dramanın katılımcıları nasıl teşvik ettiğini aşağıdaki gibi özetler:

- Genellikle yerinden kalkma ve hareket etmeye fırsat verir. Oksijenli kan vücutta pompalanır ve beyni harekete geçirir.
- Herkes bir oyuncu haline gelir. Yine de seyirci olmadığı için dışa dönük kişilerin dikkat çekmeye ihtiyacı olmaz ve içe dönük kişilerin de izleniyor olma korkuları daha azdır.
- Etkinlik ilerledikçe bakış açıları devamlı olarak değişir.
- İlgisiz olan öğrenci meraklanarak etkinliğe çekilir.
- En yetenekli öğrenci sonsuz fırsatlarla canlandırılır.

6.2. Fransızca Öğretilen Sınıflarda Dramanın Olumsuz Yönlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

1. Etkinlik yapmacıktır:

Richards * (1985: 88), rol yapma ve benzetimin öğrencilere dil kullanımında gerçekçi durumlar sağlaması beklenirken bazen yaratılan bu durumların yapmacık ve öğrencinin ihtiyaçlarıyla ilgisiz olduğunu gözlemlemiştir.

* Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

2. Etkinlikleri gözlemek zordur:

Hem fiziksel hem de sözel sürdürülen çok fazla etkinlik olduğundan, öğretmen için bir öğrencinin performansını izlemek zordur. Öğretmenler arasında öğrencilerin eğlendiği ve öğrenmenin tam olarak gerçekleştirilemediği yönünde bir endişe vardır.

3. Utanmaya sebep olur:

Bazı durumlarda, özellikle de yetişkin öğrenciler arasında, rol yapma ve benzetim etkinlikleri utanmaya, sakarlıklara ve doğal dilin az kullanılmasına sebep olur. Farklı öğrenciler için uygun rollerin seçimi bu yüzden önemlidir.

4. Yanlış kullanımlara özendirir:

Öğrencilerin şevkini kırmamak için, öğretmenin hataları anında düzeltmesi onaylanmadığından bu durum öğrencilerin dilbilgisi kurallarına aykırı ve uygun olmayan kullanımlar üretmesine ve uygulamasına olanak verir.

5. Kültürel önyargıları vardır:

Richards'a ^{*}(1985: 91) göre, bu etkinlikler öğrenmede drama ve öğrenci yönetimindeki etkinliklerin yaygın olduğu kültürlerden gelen öğrenciler için daha uygundur. Öğretmen-egemen sınıfın bir ölçüt olduğu toplumlarda öğrenciler bu etkinliklere istekle katılmayabilir.

6. Öğretmen kontrolü kaybetmekten korkar:

Etkinlikler öğrencinin tam katılımını ve öğretmenin de minimum düzeyde katılımını gerektirdiğinden, öğretmen sınıf kontrolünü kaybetmekten korkabilir. Üstelik öğrenciler kendini kaptırabilir ve karışıklığa sebep olabilirler.

7. Doğallık kaybolur:

Öğrenciler genellikle ne söylediklerini yakalama derdine düşer. Kelimelerini seçmekte tereddüt ederler ve doğal bir etkileşim kuramazlar.

^{*} Çeviri bizim tarafımızdan yapılmıştır.

8. Dersleri zamanlama zordur:

Öğretmen, özellikle benzetim etkinliklerine, hazırlık çalışmaları için çok zaman harcar. Her sınıfın yeteneği farklılık gösterdiğinden, etkinliğin gerçekleştirileceği ders sürelerini tahmin edemeyebilir.

9. Etkinlikler her seviye için uygun olmayabilir:

Rol yapma ve benzetim konuşma, tartışma içerir. Bu nedenle, etkinliği gerçekleştirmek için gerekli iletişim yeterliliğine sahip olmayan alt düzeydeki öğrenciler için uygun olmayabilir. Bu etkinlikler ileri ve orta derecedeki öğrenciler için daha uygundur.

Ama yine de dramanın, yukarıda sayılan bu olumsuz yönleri, etkinlikler sınıfta uygulanmadan önce dikkatli düşünme ve planlama yapıldığında ortadan kaldırılabilir. Öğretmen dil kullanımındaki bu yeni fikirlere karşı öğrenciyi olumlu bir tutum sahibi olmak için teşvik etmek istiyorsa, bu etkinliklerin etkili bir şekilde kullanımına önce kendi ikna olmalıdır.

Drama etkinlikleri, ikinci dil olarak Fransızca öğretiminde dil öğretiminde yenilikçi bir yöntem olarak kullanılabilir. Dil öğretiminde İletişimsel Yaklaşım'ın kullanılmasına ağırlık vermesiyle ikinci dil olarak Fransızca'nın öğretildiği sınıflarda drama, dil öğreniminde anlamlı bir yol sağlamış olur. Dil öğretimi için bütünlük oluşturacak bir yöntemle kullanılmalıdır. İkinci dil olarak Fransızca öğretiminde iletişim sınıfının yöntembiliminin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

BÖLÜM VII

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmektedir.

7.1. Sonuç

Yaptığımız bu çalışmada geleneksel ve çağdaş yöntemleri, ayrıca bu yöntemlerde kullanılan teknikleri inceledik. Ardından ise çağdaş yöntemlerde Fransızca öğretiminde drama tekniklerinin nasıl uygulanabileceği, olumlu ve olumsuz yönlerinin neler olabileceği üzerinde durmaya çalıştık.

Günümüzde, toplumların birbirleri ile olan iletişimi büyük önem taşımaktadır. Yeniliklerin takip edilebilmesi, kültürel mirasların diğer milletlere aktarılabilmesi ve çağdaşlığı yakalamak ancak yabancı dil konuşuyor olmak ile gerçekleştirilebilmektedir. Yabancı dil ve yabancı dilde iletişim kuruyor olabilmek bu bağlamda büyük önem taşımaktadır.

Yabancı dil öğretiminin önemi çok önce kavranmış ve özellikle son yıllarda büyük önem kazanmıştır. Geleneksel ve çağdaş yöntemler başlığı altında pek çok yaklaşım ve bu yaklaşımlar içerisinde hedef dili öğrenmek için pek çok teknik denenmiştir.

İçinde bulunduğumuz yüzyıl ile beraber artık yabancı dil öğretiminde geleneksel yöntemlerin yeterli kalmadığı kabul edilmiştir. Öğrencilerin hedef dili sınıf içinde öğrenmelerinin bu dilde iletişim kurmalarına yeterli olmadığı düşüncesi benimsenmiştir.

Bu düşüncelerin benimsenmesinden sonra yapılan çalışmaların çoğu, öğrencilere iletişime yönelik dil becerilerinin kazandırılması yolunda olmuştur.

Son yıllarda öğrencilerin yabancı dil öğrenebilmeleri konusunda kullandıkları yöntem iletişimsel yaklaşım olmuştur. Bu yaklaşımda kullanılan drama tekniği öğrencilere tüm duyuları ile beraber duygularını da katarak öğrenme olanağı verdiğinden, öğrencilerin yaşayarak öğrenmesini kolaylaştırmıştır. “Yabancı dil öğretiminde drama, İletişimci Dil Öğretimine ait bir teknik olarak görülmektedir. Drama, İletişimci Yaklaşım gibi yeni bir dil öğretim kuramı değildir, daha çok belirli dil becerilerini geliştirmede kullanılan bir tekniktir” (Wessels, 1987: 8 Akt. Ay, 1997: 103).

Drama düşüncelerin sözel ve sözel olmayan ifadelerini geliştirir. Ses kullanımını, sözcüklerin anlaşılabilirliğini, dilde akıcılığı ve ikna edici konuşma becerilerini geliştirir. Drama oyunları oynayarak, seyirci olarak, ezberleyerek ve sahneleyerek dinleme ve gözlemlleme becerileri gelişir.

Drama yoluyla, sınıfta öğrencilerin risk alması ve bir oyun sahnelemesi öğrencilerin kendi düşüncelerine ve yeteneklerine güvenmelerine olanak sağlamaktadır. Böylelikle sağlanan özgüven, öğrencilerin sadece yabancı dilini geliştirmekle kalmaz ileriki hayatlarında da büyük bir artı olarak önlerine çıkar.

Drama etkinliklerine katılan öğrenciler, farklı durumlarda, farklı roller üstlenerek bir başkası gibi düşüneceğinden, empati kurma yetisi gelişecektir. Aynı zamanda grup çalışması gerektiren bir süreç olduğu için, drama öğrencilerin takım çalışması, işbirliği gibi yetilerine de hitap edecektir. Ayrıca bu süreçte dramatik eğitimin bir gerekliliği olan çatışma-engel ile karşılaşma durumu gerçekleşecek ve öğrenciler kendilerine sunulan bilgileri farkında olmadan alırken, bir taraftan da engel ile mücadele ederek problem çözme yetilerini geliştireceklerdir.

Dramanın gerekliliklerinden biri de yaratıcı seçimler yapma, yeni fikirler bulma ve bildik malzemeleri yeni yollarla yorumlamaktır. Drama, öğrencilerin duyarlılığını ve hayal gücünü geliştirmekte ve öğrenmeyi daha gerçekçi kılmaktadır.

Drama tekniği ile gerçekleştirilen derslerde öğrencinin motivasyonunun her zaman için taze kaldığı söylenebilir. Çünkü drama öğretime oyunu, espiri anlayışını ve merak kavramını getirmiştir.

Ayrıca drama, beraberinde rol yapma ve pek çok oyunu da getirdiği için öğrenciler çok sayıda duyguyu ifade edebilmeyi başarırlar. Bunun yanında düşüncelerden hareketlere gitme süreci, uygulama ve sabrın değerini öğretir. Drama oyunları ve yaratıcı hareketler, kendine hakim olmayı geliştirir.

Dramada kullanılan efsaneler, mitler, şiirler, hikayeler ve oyunlar gibi pek çok teknik öğrencilere toplumsal sorunları, dünyadaki kültürlerin çatışmalarını, geçmişi ve geleceği göstereceğinden, öğrencilerin vizyonlarını genişletecektir.

Özetle yararlı bir etkinlik olarak Fransızca sınıflarında öğrencilerin yaratıcılığı ve akıcılığını dengelemede istenilen bir yöntem olabilecektir. Temel gücü, bir amaç olarak iletişimsel yeterlilikle ve dil öğrenimi ve öğretiminde bir odak olarak etkileşimle uyumunda yatmaktadır. Dilbilimsel ve kültürel açıdan farklı öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla müfredatla birleştirilmesine ilişkin bazı zorluklar bulunsa da, dramayı dilbilimsel doğruluğun, kültürel uygunluğun, duygusal bağlılığın, etkin, fiziksel katılımın ve bir topluluk olarak sınıfın önemli unsurlarının birleştirilmesinde kullanmanın olumlu yönleri, araştırmamızda da tartışıldığı gibi açıktır.

Araştırmamızda incelediğimiz gibi dramanın okuma, dinleme, konuşma, yazma becerilerini geliştirerek, dil öğrenenlerin üzerindeki etkisinin çok önemli olduğu ve onları gerçek yaşama hazırladığı sonucu çıkarılabilir.

Bunların yanı sıra, Fransızca sınıflarında uygulanacak olan drama tekniğinde, öğretmeninde drama tekniği kullanımı alanında yetkin olması büyük önem taşımaktadır. Fransızca öğretmenin, drama etkinliğinin yapılandırılmasında dikkat edilecek unsurları biliyor olması, etkinlik boyunca kullanacağı yönergeleri doğru ve yerinde vermesi, sınıfa olan yaklaşımı açısından dikkat etmesi gereken özelliklerdir.

7.2. Öneriler

Araştırmamızda elde edilen sonuçlara dayanılarak hazırlanan öneriler şunlardır:

1. Çalışmamızın başında da belirttiğimiz gibi dil, insanlar arasındaki iletişimi kuran en önemli araçlardan biridir. İnsanlar arasındaki iletişimin sağlıklı olması

konuştığımız dili iyi kullanmamız ile ilintilidir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde ilk olarak hedef alınacak noktalardan biri öğrencinin hedef dili iletişim kurabileceği şekilde öğrenmesi olmalıdır.

2. Dil öğretiminde kullanılan yöntemin öğrenciyi etkin kılacak şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencinin hedef dilde iletişim kurabilmesinin ancak sınıf içinde dili olabildiğince kullanmasına bağlı olduğu unutulmamalıdır.

3. Sınıfta kullanılacak olan drama tekniğinde yapılan planı bireyden gruba bir yol izlemesinin önemi unutulmamalıdır. Öğrenciler ilk önce kendilerini bireysel olarak sürece hazırlamalı, ardından grup çalışmasına geçilmelidir. Ayrıca düzenlenen etkinlikte öğrencilerin ısınma, asıl çalışma ve değerlendirme bölümlerinde bireysel hazırlıkları öğretmen tarafından dikkate alınmalıdır.

4. Dramanın yabancı dil öğrenimine katkısının yanı sıra öğrencilerin hayal gücü üzerindeki etkisini de ele almakta fayda vardır. Öğrencilere sunulan sonu açık öyküler onların yaratıcılık kabiliyetlerini geliştirmektedir. Çalışma esnasında tavsiye edilecek okuma kaynaklarıyla öğrencilerin kullandıkları kelime sayısı zenginleştirilebilir, belirli temalar belirlenerek konu başlıkları altında sözcüklerin gruplandırılması istenebilir. Bu yolla öğrencilerin belirli durumlar için kullanacakları kelimeler bir arada gösterilerek olayları anlatması istenebilir. Konuyla ilgili bazı örnekler ve öneriler aşağıdaki gibidir:

Örnek1: Tatil konusu başlığı altında tavsiye edilecek okuma parçalarında en sık kullanılan sözcükler: deniz, dağ, kültür seyahati, yolculuk, yamaç paraşütü, yüzmek, vb.

Öğrenciler bu başlık altındaki sözcükleri kullanarak tatil dönüşü arkadaşlarına öykülerini anlatabilirler.

Örnek2: İş hayatında karşılaşılabilecekleri konuların sıklığı göz önünde bulundurularak ithalat-ihracat gibi bir başlık önerilebilir. Bu başlık altında gruplanacak sözcüklerle müşteri-satış temsilcisi arasında geçen bir konuşma sahnenebilir.

Ünlü Alman besteci Richard Wagner'in opera için kullandığı “Opera tüm sanatların birleşimidir.” Tanımından yola çıkarak, dramanın birçok sanatı kapsadığını söyleyebiliriz. Drama görsel sanatlardan resmi, müziği, dansı ve tiyatroyu öğrencilere bir bütün içerisinde sunduğundan, öğrencilerin dil becerilerinin yanı sıra bütünsel düşünme becerilerini de geliştirmektedir. Bu sayede öğrenciler gerçek hayatta kullanmak durumunda kalacakları kalıpları ve sözcükleri drama yolu ile görsel ve işitsel olarak daha kolay öğrenmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel.O (2006). Yaratıcı Drama. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Aktaş, T. (2008). Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası yaklaşım. *Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi* (2008). Gazi Üniversitesi, Ankara (58–67)
- Alkan, C. (1984) *Eğitim Teknolojisi*. Ankara: Aşama Matbaacılık.
- Aslan, N. (Editör). (2002a). *Drama ve Müze Pedagojisi*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları
- Aslan, N. (Editör). (2002b). *İlköğretimde Drama ve Tiyatro*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları
- Aslan, N. (Editör). (2003). *Okulöncesinde Drama ve Tiyatro*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları.
- Aslan, N. (Editör). (2005). *Dramada Arayışlar*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları.
- Aslan, N. (Editör). (2006). *Drama ve Tiyatro*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları.
- Aslan, N. (Editör). (2007a). *Drama Kavramları*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları.
- Aslan, N. (Editör). (2007b). *Dramaya Çok Yönlü Bakış*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları
- Aslan, N. (Editör). (2007c). *Dramaya Merhaba*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları.
- Aslan, N. (Editör). (2004). *Dramaya Liderliği*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları.
- Aslan, N. (Editör). (2009). *Eğitimde Drama*, Ankara: Oluşum Drama Yayınları.
- Avrupa Konseyi (2000). *Diller İçin Ortak Avrupa Başvuru Metni*. Strasbourg: Didier.
- Ay, Sıla (1997). *Yabancı Dil Öğretiminde Dramanın Kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Başkan, Özcan (2006). *Yabancı dil Öğretimi: İlkeler ve çözümler*. İstanbul: Multilingual Yayınevi.
- Benveniste, E. (1995). *Genel dilbilim sorunları*. (Çev: Erdim Öztokat). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (Eserin orijinali 1974’de yayımlanmıştır)
- Boal, A. (2008). Oyuncular ve Oyuncu Olmayanlar için Oyunlar. (Çev. B. Ataman, Ö.Öztürk, K.Rızvanoğlu). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi. (Eserin orijinali 1992’de yayımlanmıştır.)
- Brown. Douglas H. (2000). *Principles of Language Learning and Teaching*. New York: Longman
- Brumfit, Christopher. (1984). *Communicative Methodology in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Byram, M. (1992). *Culture et education en langue etrangere* Paris: Hatier/Didier.
- Çelen, İmge (2008) *Eğitimde Dramada Uzman Rolü Yaklaşımı ve İngilizce Öğretimi: İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Demirel, Özcan (2008). *Yabancı Dil Öğretimi*. (4. basım). Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Dilaçar, A. (1968). *Dil, Diller ve Dilcilik*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Dougill, J. (1987). *Drama Activities for Language Learning*. London: Macmillan.
- Ekmekçi, Özden (1983). *Yabancı dil Eğitimi kavram ve kapsamı*. Türk Dili Dil Öğretim Özel Sayısı, Temmuz-Ağustos s.379–38.
- Fernandez, L. And Coil, A. (1986). *Drama in the classroom*. Practical Teaching 6: 3, p. 18-21
- Freeman D. (2000). *Teaching and Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Pres.

- Germain, Claude (1993). *Evolution de l'enseignement des langues: 5000 ans d'histoire*. Paris: CLE International.
- Gökberk, Macit (1999). Değişen dünya değişen dil. (2. Baskı) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Güllü, Münevver (2009). *Dramatizasyon Yönteminin Yabancı Dil Öğretimi Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, Hanife (1995). *Yabancı dil öğretiminde yeni eğilimler ve Türkiye'de Fransızca eğitimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Halliday, Mak&HasanR. (1976). *Cohension in English*. England: Longman.
- Heathcote, D. (1984). *Collected Writing On Education and Drama*. Liz Johnson and Cecily O'Neil (Ed.) London: Hutchinson.
- Holden, Susan (1981). *Drama in Language Teaching*. England: Longman.
- Hymes, D. (1972). *Competence and Performance in Linguistic Theory*. London: Academic Pres.
- Jones, Ken (1980) *Simulation: A Handbook for Teachers*. London: Kegan Paul.
- Kaya, Ü. (2007). *İlköğretim I. Kademedeki İngilizce Derslerinde Oyun Tekniğinin Erişmeye Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosya Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- König, Wolf (1989). *Türkiye'deki yabancı dil öğretimi sorunları, dışarıdan bir bakış*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 4, 167-172. Language Pedagogy.
- Livingstone, C. (1983). *Role-play in Language Learning*. Essex: Longman.
- Liu, J. (2002). *Process Drama in Second and Forgein Language Classrooms* http://www.europeanmediaculture.org/fileadmin/bibliothek/english/liu_processdrama/liu_processdrama.pdf 20 Kasım 2010 tarihinde alınmıştır.

- Maley, A. & Duff, A. (1984) *Drama Techniques in Language Learning: A Resource Book of Communication activities for Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- McCaslin, N. (1999). *Creative Drama in the Classroom and Beyond*. Longman, New York: Longman Publishing.
- Mordecai Joyce, (1985) *Drama and Second Language Learning*, *Spoken English* 18(2), p. 12–15.
- O'Neill, C. (1995). *Drama Worlds: A Framework for Process Drama*. Portsmouth NH: Heinemann.
- Önder, (2007). *Yaşayarak Öğrenme için Eğitici Drama*. (7. basım). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Punch, Keith F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş nicel ve nitel yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Richards, Jack and Rodgers, Theodore (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Richards, Jack C. And T.S. Rodgers (2002). *Approaches and Methods in Language*
- SAM Wan Yee, (July, 1990). Drama in Teaching English as a Second Language: A Communicative Approach. *The English Teacher* Vol XIX Web: <http://www.melta.org.my/ET/1990/main8.html> adresinden 8 Ocak 2011 tarihinde alınmıştır.
- Tapan, N. (2003). Çocuklarla Yabancı Dil Öğretiminde Eylem Odaklı Yaklaşım. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Tuluk, N. (2004). *Yaratıcı Drama*. *Pivolka*, 3(15), 10-12
- Via, A.R. (1976) *Drama in the Classroom*. *The English Teaching Forum* XIV (1) 14–16.

Viguer, Gerard. (2001). *Enseigner le Français comme langue seconde*. Paris: Cle International White Plains: Addison Wesley Longman Inc.

Widdowson, H.G. (1978). *Teaching Language as Communication*. Oxford: Oxford.

Wilkins, D.A. (1977). *Linguistics in Language Teaching*. London.

Zıllıoğlu, M. (1996). *İletişim Nedir?* İstanbul: Cem Yayınları